

КАМЕНЕЦЬКА(БРИНЗА) АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

ОСНОВНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ

035 ФІЛОЛОГІЯ

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ВНУТРІШНІ РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	7
1.1. Словотворення	7
1.1.1. Суфіксація.....	12
1.1.2. Префіксація.....	14
1.1.3. Конверсія	18
1.1.4. Скорочення та аббревіація.....	19
1.1.5. Телескопія.....	22
1.1.6. Неологізми	33
Висновки до 1 розділу	40
РОЗДІЛ 2. ЗОВНІШНІ РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	42
2.1. Загальна характеристика лексичної системи сучасної англійської мови ..	42
2.2.1. Запозичення з грецької і латинської мов.....	57
2.2.2. Запозичення з французької мови.....	60
2.2.3. Запозичення з німецької мови	61
2.2.4. Запозичення з італійської мови	61
2.2.5. Запозичення з іспанської мови	62
Висновки до 2 розділу	64
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Зі словотворенням живи процеси розвитку лексики органічно пов'язані. Постійні зміни в суспільному житті, в суспільних відносинах, розвиток науки й техніки, мистецтва, культури відбиваються в лексиці. Частина слів випадає з активного словника і з часом забувається, але разом з тим з'являється велика кількість нових слів — відбувається збагачення словника.

Значне кількісне зростання нових надходжень в англійській мові зробило необхідним публікацію у Великобританії та США словників та довідників, які реєструють нові слова та словосполучення, що з'явилися протягом одного-двох останніх років. Аналіз словників неологізмів, матеріалів періодичної преси англійськомовних країн свідчить, що кількісні зміни у словниковому складі спричинили і якісні зміни шляхів та засобів збагачення, особливо зміни в системі словотвору, в напрямках та тенденціях семантичного розвитку лексики. Виникає необхідність комплексного дослідження процесів та явищ, пов'язаних із розвитком словникового складу англійської мови в останні десятиліття.

У мові одні слова утворюються на базі інших. Об'єктами словотворення є похідні слова, оскільки заради них відбувається словотворчий процес. Для цього в мові існують такі словотворчі засоби: твірні слова, словосполучення, твірні основи, форманти (словотворчі суфікси, словотворчі префікси, сполучні морфеми).

Розрізняють морфологічні і неморфологічні засоби словотворення. До морфологічних способів належать суфіксальний, префіксальний, суфіксально-префіксальний, безафіксний. До неморфологічних способів словотворення належать: а) перехід одних частин мови в інші (морфологічно-синтаксичний); б) злиття словосполучень у слова (лексико-синтаксичний); в) зміна значення слова (лексико-семантичний).

В англійській мові поширений спосіб творення слів шляхом складання кількох основ. Цей спосіб називається основокладанням. Окрему групу складних слів становлять аббревіатури, складноскорочені слова. Вони

утворюються поєднанням не повних основ або коренів, а їх початкових частин (складів, букв, звуків).

Поповнення словникового складу є наслідком двох головних процесів: “процесів зростання” (*processes of growth*), завдяки яким у мову входять нові слова, і “процесів змін” (*processes of change*), завдяки яким наявні одиниці зазнають змін значення.

Потреба в нових термінах, лексичних словосполученнях для вираження певних понять викликає створення нових слів за існуючими словотворчими моделями.

Як правильно зазначає В.В. Виноградов, словотворчі категорії тісно пов’язані з граматичними категоріями і процесами; словотворення кожної мови визначається системою живих морфологічних і лексичних відношень, властивих певній конкретній мові. Нові слова обов’язково оформляються за граматичними законами певної мови, підводяться під відповідні лексико-граматичні розряди (частини мови).

Актуальність даної теми визначають постійними змінами в лексиці, тому виникає потреба у їх дослідженні та детальному розгляді їх засобів утворення нових слів. Дана тема буде актуальною доти, доки буде існувати і розвиватись мова.

Об’єктом дослідження є лексика сучасної англійської мови, а його *предметом* – засоби словотвору в сучасній англійській мові.

Мета дослідження полягає в визначенні словотворчих особливостей сучасної англійської мови.

Реалізація цієї мети потребує розв’язання таких конкретних задач:

1. Визначити, що таке словотворення, які засоби словотворення існують в сучасній англійській мові;
2. Виявити вплив словотвору на розвиток та розширення лексичного запасу слів в англійській мові;

Методи дослідження. Для розв'язування поставлених завдань використано аналіз і синтез, порівняльний аналіз.

Практичне значення цієї роботи полягає в тому, що її можна буде використати в подальшій роботі над даною темою, на лекціях та практичних заняттях з граматики та лексикології англійської мови.

Матеріалом дослідження слугують роботи вчених та лінгвістів, друковані матеріали, інтернет.

Лінгвістичні та соціолінгвістичні аспекти розвитку, збагачення словникового складу завжди були в центрі уваги мовознавців. Їх аналіз дає змогу зрозуміти тенденції розвитку мови взагалі, висвітлити проблему мови та її середовища.

Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до них, загальних висновків і списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи 72 – сторінок, 48 – викоростаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ВНУТРІШНІ РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.

1.1.Словотворення.

Термін „словотвір” має два основних значення, які потрібно чітко розрізняти. В першому значенні він використовується для вираження постійного процесу творення нових слів у мові. Мова знаходиться в стані постійного розвитку, який складається з окремих мовних процесів, в тому числі і процес творення нових слів. Цей процес має назву „словотвір”.

В другому значенні, термін „словотвір” означає розділ науки, яка займається вивченням процесу творення нових лексичних одиниць.

Предметом дослідження словотвору є вивчення процесу творення нових лексичних одиниць та засобів, за допомогою яких цей процес відбувається (суфіксів, префіксів, інфіксів тощо).

У своїй сукупності слова складають лексичні підвалини мови. Слова змінюються у мовленні за граматичними законами. Визначень слова, як одиниці мови, багато – в залежності від критеріїв, підходу, точок зору. У лексичному розумінні воно визначається як одиниця називання, що має лексико-семантичне наповнення і може виражати сформульоване поняття. У цьому відношенні слово має широкий лексико-граматичний діапазон: частини слова можуть змінюватись, варіюючи при цьому значення самого слова, а окремі форми його це значення зберігають, наприклад: *night – nightly* (ніч – щоночно) [2,45].

Центральне питання словотвору – це вивчення структури і змісту слів. Слово входить до складу словосполучення – найближчої граматичної одиниці, через яку воно реалізується в реченні. Звідси воно має опозиційні характеристики двобічного характеру:

Морфема ← слово → словосполучення (або фразеологічна одиниця).

Морфема входить безпосередньо до структури слова.

Морфема – це сполучення якогось значення і фонетичної форми. Проте морфема, у протипагу слову, не автономна одиниця, хоча окремі слова можуть складатись лише з однієї морфеми. Звичайно в англійському слові розрізняємо дві-три (зрідка – більше) морфеми. Так, наприклад, у слові *students* маємо три морфеми – корінь *stud* із значення „навчання”, суфікс *-ent* із значенням активної дії та закінчення *-s* з граматичним значенням множини. Подальше членування морфем приводить лише до виділення окремих звукових комплексів, що значення не мають.

Морфема як частина слова частіше є залежною, ніж вільною. Це і зрозуміло, бо у даному випадку частина має належати до цілого.

Вільна морфема регулярно відтворюється за моделями мови і може вживатись незалежно, не змінюючи свого значення. Дієслово *stand*, іменник *stand* є вільними морфемами, що зберігають відповідні лексико-семантичні значення. Такі морфеми можна назвати мінімальними вільними формами. Проте, корінь *stand* може входити до інших слів, наприклад: *withstand*, *standing*. Морфологічний стан змінюється таким чином, що дієслово *withstand* фактично складається з двох вільних морфем – прийменника *with* і дієслова *stand*, а дієприкметник *standing* – з вільної та залежної морфем – суфікс *ing* окремо не вживається [12,15].

Словниковий склад, що споконвічно іменує поняття щоденного вжитку, звичайно складається з вільних морфем, які утворюють окремі слова, наприклад: *cow*, *sheep*, *boy*, *top*, *go*, *run* та ін. Історія розвитку цих слів свідчить про те, що їхнє граматичне варіювання в окремих випадках відбивало наявність двох морфем – *man* – *men*, проте таких випадків у мові небагато.

Лексична морфема може збігатись з коренем слова, тобто його головним складовим елементом, що передає лексичне значення. Структурна модель спільного германського кореня збігається із структурою індоєвропейського кореня. Останнім часом загальне визнання отримала теорія індоєвропейського кореня, яку розробив Е.Бенвеніст. За Бенвеністом індоєвропейський корінь

завжди складається з трьох літер (приголосний + голосний „e” + приголосний), односкладовий і має два стани: I – корінь з наголосом та суфіксом у нульовому ступені і II – корінь у нульовому ступені з наголошеним суфіксом. Якщо корінь має більше, ніж три елементи, і елементи можуть наростати, то він перетворюється в іменну основу. Корінь разом з афіксами (префіксами і суфіксами) утворює основу слова. Проста основа – це, найчастіше, той же корінь слова, що може вживатись відокремлено, наприклад: *awe, change, note, seem*. Основа, що охоплює один або більше афіксів, є похідною [12,28].

Якщо основу позбавити афіксів, і вона не буде омонімічна жодному вільному слову того ж кореня, то така основа стане залежною. Так, у широко вживаному слові *conduct* і лексико-семантичному наборі, що його оточує – *conductor, deduct, deduce, seduce, seductive* та ін. – префікс *con-* може бути відокремлений лише формально. Корінь, що залишиться, запозичений з латинського *ductio* – „веду” і не утворює окремого слова. Таку основу і називаємо залежною. Явище це закономірне, бо основа запозиченого слова виникла і пройшла шлях історичного розвитку в іншій мові, напр.: *cour-age, facul-ty, honest, mat-ure, royal-ty, senti-ment, un-cert-ain*.

Корінь вважається головним складовим елементом, що після вилучення функціональних афіксів не підлягає подальшому словотворчому аналізу. В англійській мові корінь дуже часто збігається з формою слова. Фонетично це явище дуже часто відбувається в односкладових словах, наприклад: *aim, cat, get, hat, pig, set*. Збіг кореня з формою слова є наслідком історичного розвитку структури власне англійських слів – наприкінці середньовічного періоду відбулося зникнення закінчень. Як наслідок цього процесу англійські слова відтоді не мають формальних ознак (закінчень), які вказували б на приналежність до певної частини мови. Переважна частина односкладових слів – це продуктивні, словотворчі корені, за допомогою яких утворюються нові, похідні слова.

Тоді як корінь – до певної міри незалежна частина слова, афікси – завжди залежні елементи структури. І суфікс, і префікс мають семантичне навантаження, проте вони не вживаються у вигляді незалежних мовних одиниць (за винятком їх стилістичного вживання).

Суфікс – деривативний (похідний) елемент наприкінці основи, який є або був продуктивним елементом словотвору. Суфікс має лексико-семантичне значення, але не має ознак окремої частини мови. Однак, коли одне і те ж слово з різними суфіксами належить до однієї частини мови, то за допомогою суфікса розрізняються лексико-граматичні класи цих слів, наприклад: суфікси *-er* та *-est* для вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників: *bigg-er – the biggest, sweet-er – the sweet-est*. Суто семантичні зміни відбуваються у слові при зміні суфікса і дозволяють відносити це слово до однієї частини мови: *collect-able, collect-ible*. Нарешті, різні суфікси можуть утворювати як просту, так і подвійну опозицію різних частин мови, наприклад: *cold – cold-ish* (прикм.) – *cold-ly* (прислівн.) – *cold-ness* (імен.) [1,73].

Завдяки тому, що за суфіксом зберігається одне лексико-семантичне значення, вживання останнього з основою певних груп слів спонукає до утворення відповідних частин мови. Звідси суфіксація – важливий вид словотвору в англійській мові з типами, що склались історично.

Префікс – це морфема, що стоїть перед коренем слова і модифікує його значення. Префікси в сучасній англійській мові завжди деривативні. Префікс майже не допомагає розрізняти частини мови за винятком тих випадків, коли він присутній у складі дієслова або слова категорії стану, напр.: *a dress – toundress, dust – adust, float – afloat*. Інколи за допомогою префікса можна розрізнити перехідні та неперехідні дієслова: *cry – outcry, play – outplay*.

Інфікс – афікс, що зустрічається в середині основи. Інфіксація, як тип словотвору, не продуктивна. Інфікс – явище загально індоєвропейського характеру. Це, головним чином, приголосний „п”, що зустрічається при морфологічному пере розкладі слова: *stand – stood*.

Комбінуюча форма – запозичене з грецької чи латинської мови слово, яке може набирати вигляду афікса. Оскільки слово типу *cyclo, poly, stereo, trans, tele-* вільно існувало у мові, з якої воно запозичене, його слід відрізняти від афікса. Ці комбінуючі форми мають інтернаціональний характер і носять назву суфіксоїдів та префіксоїдів. Проте вони відрізняються від інших запозичень з тієї причини, що складні слова і деривативи, до структури яких входять комбінуючі форми, не існували в класичних мовах, а були утворені протягом новітнього часу.: *cyclo-tron, poly-glot, stereo-type, tele-scope*. Окремі комбінуючі форми тяжіють до самостійного вжитку у розмовній мові, наприклад: *auto, stereo* [1,34].

Заслуговує уваги принципова різниця між закінченням та суфіксом, що в англійській мові часто виражається однією морфемою. У граматиці вони інколи називаються флективними суфіксами. Слід мати на увазі, що флективні суфікси – виразники граматичного значення, тоді як дериваційні суфікси – це носії значення лексичного і є лексичними морфемами. Граматичну форму, таким чином, складають слова з флективними суфіксами, а лексичну – з дериваційними. Звідси розрізняються і відповідні парадигми: флективною є парадигма *illustrate – illustrates – illustrated*, дериваційною – *illustrate – illustrative – illustration*.

Існують випадки, коли провести чітку межу між коренем та афіксами досить важко. В англійській мові є корені з високо розвиненими комбінуючими властивостями. Вони вживають у функції другого елемента структури слова і за своїм загальним значенням нагадують суфікс. Узагальнення лексико-семантичного навантаження мало місце в тому, що поруч з функцією напівсуфікса ці форманти довгий час вживались як окремі слова – *-man, -like, -proof, -worthy*, наприклад: *seaman, childlike, waterproof, blameworthy*. Інколи до напівсуфіксів відносять також форманти *-wise, -way, -monger*, наприклад: *clockwise, sideway, newsmonger* [14,13].

Отже, бачимо, в сучасній англійській мові існує певна кількість засобів словотвору, одні з яких є досить поширеними та продуктивними (суфікси,

префікси), а інші вживають набагато рідше і є складовими частинами інших засобів словотвору. Існують в сучасній англійській мові також і другорядні засоби словотвору. Більш докладно кожен з цих видів буде розглянуто в наступних розділах даної дипломної роботи.

1.1.1. Суфіксація.

Як вже зазначалось, суфікс – морфема між коренем слова й закінченням, що служить для творення слів з новими значеннями. Він змінює категорію слова, перетворюючи іменник в прикметник, прикметник в іменник, іменник в дієслово і т.д. Додаючи суфікс до прикметника *weak* "слабкий", ми одержуємо дієслово *weaken* "знесилювати", іменник *weakness* "слабкість" і прислівник *weakly* "слабко". Корінь *just* дає такі похідні, як *justice*, *justify*, *justifiable*, *justificative*, *justiceship* "справедливість, виправдати, виправданий, виправдувальний, посада судді".

За допомогою суфікса розрізняються лексико-граматичні класи цих слів, наприклад: суфікси *-er* та *-est* для вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників: *bigg-er – the bigg-est*, *sweet-er – the sweet-est* "більше – найбільший, солодше – найсолодший". Суто семантичні зміни відбуваються у слові при зміні суфікса і дозволяють відносити це слово до однієї частини мови: *collect-able*, *collect-ible* "колекційні, колекціонування".

Суфіксальний словотвір розрізняється в залежності:

1. Від суфікса, що походить з власної мови: *darkness* "темрява". У цих випадках наголос новотвору не змінюється, навіть у словах з трьома складами: *commonness* "буденність".

2. Від запозиченого суфікса, що приєднується як до власно мовних, так і до запозичених коренів, не змінюючи при цьому наголосу: *movable*, *serviceable* "рухомий, справний".

3. Від запозиченого суфікса, що вживається з іншомовними коренями, змінюючи при цьому наголос або голосний чи приголосний кореня: *China – Chinese* "Китай- китаєць".

За спільними ознаками розрізняються групи суфіксів, що утворюють:

1. Назви конкретних імен: *-er (driver)* "водій", *or (sailor)* "моряк", *-ing (darling)* "дорогий", *-ee (refugee)* "біженець", *-ice (apprentice)* "учень", *-ician (politician)* "політик", *-ist (socialist)* "соціаліст", *-ite (erudite)* "ерудит", *-ant (emigrant)* "емігрант". Ці іменники можна розподілити на дві підгрупи з переважаючими ознаками: а) той, що вказує на дію і б) той, що стосується її.

2. Назви абстрактних найменувань: *-ance alliance* "союз", *-ancy (discrepancy)* "невідповідність", *-ation (adoration)* "поклоніння", *-dom (freedom)* "свобода", *-hood (childhood)* "дитинство", *-ion (invention)* "винахід", *-ment (betterment)* "поліпшення", *-ness (happiness)* "щастя", *-ship (friendship)* "дружба", *-ty (naivety)* "наївність".

3. Певну лексико-граматичну категорію: існують декілька суфіксів, що утворюють іменники жіночого роду: *-ess (stewardess)* "стюардеса", *-ine (heroine)* "героїня".

4. Значна кількість суфіксів надає словам емоційного забарвлення. Це, в першу чергу, суфікси, які відбивають характеристики зменшування: *-en (maiden)* "діва", *-et (bullet)* "куля", *-let (ringlet)* "колечко", *-ock (bullock)* "тілець".

5. Суфіксами прикметника є суфікси: *-able (affordable)* "доступний"; *-proof (leakproof)* "захист від витоків".

6. Дієслівні суфікси: *-jy; -ize (prioritize)* "віддати перевагу" [22,128].

Більш поширену вживаність мають суфікси, що чергують між собою: *-y (-ey) -ie: Betty, Mickey, laddie*. Суфікси ефективно вживаються у звертаннях – як у власних назвах, так і у загальних типу *doggy, granny, daddy* "собачка, бабуся, татуся". Зменшувальних ознак надає за своїм значенням напівсуфікса *-mini: minicab, mini-skirt* "міні-таксі", "міні-спідниця".

Порівняно новими і продуктивними є суфікси *-gate* і *-holic*, які привносять своє значення (*-gate* – "скандал навколо чогось"), (*-holic* – "бути одержимим чимось") в слова, які вони утворюють. На його основі з'явилися такі слова, як *Irangate* (скандал, пов'язаний з викриттям нелегальних постачань американської

зброї Ірану), *Filegate* (справа про використання службовцями Білого Дому таємних документів проти своїх ворогів), *Monicagate* (скандал навколо зв'язку президента Клінтона з практиканткою в Білому Домі Монікою Льовінські).

Суфікси *-aholic*, *-holic*, *-oholic* були позичені із слова *alcoholic* для того, щоб розширити значення цього суфікса (із значення "бути одержимим алкоголем" до загального значення "бути одержимим чим-небудь"), (*workaholic* – трудоголік, *politicoholic* – завзятий політиканин).

1.1.2. Префіксація.

Префікс, як вказувалось, значима частина слова, що стоїть перед коренем і служить для творення нових слів або форм слова [16]. Префікс майже не допомагає розрізняти частини мови за винятком тих випадків, коли він присутній у складі дієслова або слова категорії стану, наприклад: *a dress – to undress* "плаття–знімати одяг". Префікси розрізняються за своїм походженням: вони можуть походити із власної мови або бути іншомовними.

Власне англійські префікси походять від окремих слів. Таких префіксів не багато – *a-*, *be-*, *fore-*, *mis-*, *un-*. Префікс *mis-* змішаного типу (нім. *mis*, лат. *minus*, фр. *me*, *mes*).

Префікс *a-*, що походить від давньоанглійського прийменника *an*, вживається з іменником, прикметником і дієсловом і передає значення стану, становища, наприклад: *aback*, *afloat*, *alike*, *anew*, *apiece*, *arise*, *awake* "розгубитися, на плаву, подібно, по новому, поштучно, виникати, будити".

Поряд з власним префіксом *a-* в англійській мові існує префікс *a-*, запозичений з грецької мови, що має значення протилежності, наприклад: *amorphous*, *anomalous* "аморфний", "аномальний". Цей префікс вживається рідко, переважно у складі запозиченого слова [8,75].

Префікс *en-* походить від латинського *in-*. Його вживання пов'язано з наданням дієсловом кількох значень, а саме: «класти, охоплювати» - *entrust*; "розташовувати один об'єкт в іншому" - *enjewel*, "доводити до певного стану" - *enslave*, "надавати об'єктові інтенсивної ознаки" - *encourage*.

Un- – власне англійський префікс. Сучасний префікс *un-* вживається практично з необмеженою кількістю дієслів, надаючи їм зворотніх (негативних) семантичних ознак: *unclose, unpack, undo, unmask* "відкриватися розпакувати, скасувати, викрити".

В сучасній англійській мові префікс *in-* часто чергується з префіксом *un-*, якому надається перевага у словах, запозичених з латинської мови: *uncertain* "невпевнений". Окремі слова вживаються з обома префіксами: *instable – unstable* "непостійний-нестабільний", за винятком, коли префікс *in-* не може вживатися через милозвучність: *unindicated* "позначений"[11,15].

Префікс *be-* вживається головним чином для утворення дієслів. Серед них можна виділити:

1. Підгрупу перехідних дієслів, до яких префікс додає значення „всюди, скрізь”, наприклад: *bedim, befoul* "затемнювати, бруднити".

2. Підгрупу перехідних дієслів, до яких додається значення остаточності чи надмірності дії, наприклад: *behead, betray* "обезголовити, зраджувати".

3. Підгрупу, де префікс спонукає до перетворення неперехідних дієслів у перехідні, наприклад: *bespeak, bethink* "виявляти, нагадувати".

4. Підгрупу, де за допомогою префікса утворюються перехідні дієслова із загальним значенням „творити, робити”, наприклад: *belate, belittle* "затримувати, принизити".

5. Підгрупу, де за допомогою префікса утворюються перехідні слова із загальним значенням „називати таким чином”, утворених від іменників, наприклад: *bedevil, befool* "затьмарювати, обдурити".

6. Підгрупу перехідних дієслів із значенням „оточувати; впливати на щось; обходитись з кимось певним чином”, утворених від іменників, наприклад: *becalm, befriend, becloud* "заспокоїти, подружитися, затемнювати"[2,50].

За допомогою префікса *be-* від іменників утворюються також прикметники із значенням зневаги, наприклад: *beneaped* "обмілілий". За значенням з підгрупи випадає прикметник *beloved* "улюблений".

До окремої групи відносяться слова з префіксом *be-*, що історично складають нерозривну основу: *beneath, between, beware, beyond* "внизу, між ними, будьте обережні, за його межами".

До власне англійських належить і префікс *for-*. Префікс був продуктивний у давньоанглійському періоді розвитку мови, але у новітній час його можна зустріти у десятку слів, хоч значення, закріплені за ним, - широкі. Загальноживані слова з цим префіксом: *forget, forgive, forbid, forsake* "забути, пробачити, заборонити, залишити". Ознаки архаїчності спостерігаються у підгрупі, що охоплює слова: *forbear, forgo, forswear* "стримуватися, відректися, відмовитися".

Префікс *mis-*, що має аналоги і в давньогерманській, і в латинській мовах, вживається з дієсловами, дієприкметниками, дієприслівниками і прикметниками, надаючи їм значень зворотного характеру – *badly, unfavorably, wrongly* "погано, несприятливо, помилково". Сполучуваність префікса з власною мовною лексикою значно ширша, ніж із запозиченою.

Германський *mis-*: *misbecome, misbehave, misgive, mislay, mistake, mistrust* "не підходити, погано поводитися, вселяти побоювання, задіти, помилятися, недовіряти".

Латинський *mis – minus*: *mischance, mischief, misplace* "невезіння, біда, класти не на місце" [35,44].

Префікс *non-* – це морфологічний варіант частки *no*, що вживається перед прикметниками; значення префікса вказує на заперечення, наприклад: *non-operational, non-skid* "не слизький"; вживається префікс і при утворенні іменників, наприклад: *non-priority, non-utility* "не пріоритетний, не корисний". Загалом цей префікс може спонтанно вживатись майже з кожним іменником чи прикметником, вказуючи на відсутність якості.

Префікс *on-* вживається з дієприкметником, герундієм, віддієслівним іменником. Звідси походять такі пари слів як *to come on – oncoming, to flow on –*

onflow, goings-on – ongoings "прийти на - наступний, текти на - прилив води, вчинки - повадки".

Префікс *over-* також один з найуживаніших англійських словотвірних засобів. Префікс значно впливає на значення слова, до якого приєднується, при цьому наголос в словах, що мають два склади, обов'язково переноситься на префікс. У процесі новоутворення префікс сам може набувати характеристик окремої частини мови. Така властивість спостерігається в тих випадках словотвору, коли при узгодженні з комбінованою частиною мови префікс *over-* виконує функції:

1. Прикметника зі значенням „верхній, вищий”: *overhand, overtime* "зверху вниз, через деякий час".

2. Прийменника, що набуває значення „над”: *overland, oversize, overhead* "по суходолу, надто великого розміру, накладні витрати".

3. Прийменника, що модифікує значення дієслова, збільшуючи інтенсивність дії: *to overcome, to overpass* "побороти, подалати"; в окремих випадках за допомогою префікса визначається найвищий ступінь інтенсивності: *to overmaster* "підкорити".

4. Прислівника, що вказує на надлишок, необхідність виконуваної дії, ознаки або якості предмета: *overbusy, to overbuy* "надто зайнятий, переплачувати"[36,118].

Невелику кількість утворень маємо з префіксами *n-* (з негативним значенням), *to-* „до, разом”, *with-* „проти”: *never, none; together; withdraw* "ніколи, разом, анулювати".

Префікс *bi-*, що має варіанти *bin-* і *bis-* – латинського походження і означає „подвійний”: *bivalent* "двовалентний".

Префікс *co-* означає споріднене, спільне походження дії чи процесу і має варіанти *col-, com-, con-, cor-*: *concord, correct* "договор, виправляти".

Декілька етимологічних значень має префікс *de-*, серед них: *depend, deduce, declare, deceive* "залежити, вивести, заявляюти, обдурити".

Префікс *ex-* грецького походження вживається рідше: *exodus* "результат"; перед приголосними він має форму *ec-*: *ecclesia* "церква".

Деафіксація – спосіб словотворення, при якому слова утворюються шляхом відкидання суфікса. Так утворенні дієслова *to burgle* від *a burglar*, *to beg* від *a beggar*, *to enthuse* від *enthusiasm*, *to legislate* від *a legislator*, *to diplomate* від *a diplomat* та інші [4,25].

Підсумовуючи усе вищезазначене, слід підкреслити, що префіксація набула широкого вжитку в англійській мові завдяки відсутності закінчень. Вирівнювання відмінкових закінчень та зникнення дієслівних флексій призвели до глибоких лексичних розмежувань, що викликаються вживанням префіксів.

1.1.3. Конверсія.

Конверсія – це найбільш поширений спосіб словотвору, при якому слово переходить з однієї частини мови в іншу без використання афіксів і префіксів, тобто без зміни структури слова (*a hand* – "рука", *to hand* – "вручати").

Слово «конверсія» в англійській мові походить з латинської мови. «*Convertere*» – перетворювати, колись розглядалось як «перетворення» однієї частини мови в іншу. Наприклад, візьмемо слово *work* "робота", "працювати". З української іменник «робота» відрізняється від дієслова «працювати» по звучанню і написанню. З англійської, внаслідок конверсії, вони звучать і пишуться однаково:

We work well. – Ми працюємо добре.

Our work is good. – Наша робота є хорошою.

Це є переважаючий тип дієслівного словотвору. Нові дієслова часто утворюються від:

– іменників: *a bill* – *to bill* "рахунок – виписувати рахунок".

– прикметників: *bare* – *to bare*, *empty* – *to empty* "відкритий – відкривати, порожній – спустошити".

– скорочень: *a bach* (*bachelor*) – *to bach* "бакалавр – жити самотійно".

Конверсія може бути:

– реконверсією – мовним явищем, коли одне із значень похідного за конверсією слова є джерелом утворення нового значення основи, від якого воно походить: *cable – to cable* "кабель – перев'язувати".

– частковою конверсією – шляхом конверсії від дієслівної основи починає утворюватися іменник, але потім цей іменник входить до складу словосполучень з дієсловами: *give, have, make, take*, тощо: *to have a bite, to take a look* "перекусити, поглянути"[20,56].

Існують певні морфологічні перешкоди, через які відповідне слово не може конвертуватися. Так, раніше майже не конвертувалися складні іменники – до конверсії не спонукала сама складність слова. Не конвертуються віддієслівні іменники та іменники, що мають закінчення *-ation, -ing, -ty*.

Таким чином, ми переконалися в тому, що в англійській мові в конверсійних відношеннях можуть знаходитись слова з різних частин мови, але основною групою є дієслова та іменники. Не дивлячись на те, що конверсія є в багатьох мовах, із-за практично повної відсутності морфологічних показників частин мови в англійській мові вона має велике розповсюдження.

1.1.4. Скорочення та аббревіація.

Скорочення – це частина слова, що вживається після втрати його окремих елементів. Пропущення якоїсь частини слова походить від явища узагальнення і відноситься до факторів мовної економії. Проблеми скорочених лексичних одиниць як специфічного мовного явища привертала увагу багатьох вчених, а саме: В.Н. Ричкова, О.М. Медвідя, О.В. Палюха, Л.М. Чумака [22,86].

Скорочення в усному мовленні – це усічення або пропущення частини морфемного складу слова. Скорочення зародились ще на початку Новоанглійського періоду, а особливого розвитку набули у ХХ ст.

Скорочення в усному мовленні завжди співіснують поряд з повними формами: *doc – doctor* "врач", *prof – professor* "професор", *ad – address* "адреса", *dad – daddy* "тато", *stud – student* "студент", *bus – autobus* "автобус", *phone –*

telephone "телефон", відрізняє їх лише стилістичне та емоційне забарвлення, яке наростає в усній мові.

Усні скорочення переважно моносиметричні: *com* - *commander*, *memo* – *memorandum* "меморандум", *sem* – *semester* "семестр". Проте серед скорочень спостерігаються як омонімія, так і синонімія: *ball* – *balloon* "куля, балон" збігається з назвою м'яча, *corp* – *corporal* "капрал" – з жаргонним прізвиськом поліцейського.

При скороченні нові форми належать, звичайно, до тієї ж частини мови, до якої належить і прототип. Переважна частина скорочень – це іменники і прикметники, причому прикметники зустрічаються значно рідше. Серед прикметників-скорочень можна назвати: *civv* – *civil* "громадянський", *nogo* – *no good one* "нікчемна людина", *prep* – *preporatory* "приготовчий".

Скорочення прийнято класифікувати на лексичні й графічні.

Лексичні скорочення це форми скороченої частини, розрізняють три типи скорочень: кінцеве (апокопу) - *exam*, *doc*, *gym* (від *examination*, *doctor*, *gymnasium*), серединне (синкопу) і початкове (афезу) – *plane*, *phone* (від *airplane*, *telephone*). Серед наведених типів переважає апокопа, особливо в англійській мові, де наголос падає, головню, на перший склад: *cap* – *captain*, *stip* – *stipend*, *gym* – *gymnasium*, *lad* – *laboratory* [6,38].

Менш численні скорочення, в яких залишається кінцева частина відповідного прототипу: *fend* – *defend*, *story* – *history*.

Скорочення, у яких спрощується серединна частина форми, складають слова, що зберігають кінцевий приголосний: *maths* – *mathematics*, *specs* – *spectacles*.

Коли спрощуються початкові і кінцеві частини прототипу, утворюються скорочення з однією серединною частиною: *fridge* – *refrigerator*.

Процес словотвору може не закінчуватися усіканням, а може ускладнюватися, наприклад, субстантивацією, якщо скорочуємо слово, що входило до словосполучення. Наприклад, усічення слова *zoological* у сполученні

zoological garden при подальшій субстанцивації призвело до появи слова *zoo*; аналогічним прикладом служить американське *movie* (*moving pictures*).

Графічні скорочення також численні й вживаються для позначення мір, одиниць або величин *m* – *metre* + "метр", *etc* – *et cetera* (лат.) – так далі, *kg*, *km*, *mph*, *Dr*, *Mr*, *etc*. Умовність такого типу скорочень проявляється у том, що в усному мовленні вони відтворюються повністю [6,38]. Широко відомі нам скорочення: *i.e.* (латинське *id est*, англійське *that is*); *e.g.* (латинське *exempli gratia*, англійське *for example*); *etc.* (латинське *et cetera*, англійське *and so on*).

До цього ж типу скорочень відносяться й прийняті на письмі позначення деяких грошових знаків, наприклад (лат. *libra*, англ. *pound*), (лат. *denarius*, англ. *penny*) тощо.

Слова, створені з графічних скорочень, можуть, як і звичайні слова, ставати базою для новоутворень. Наприклад, від іменника *MC*, що було спочатку графічним скороченням словосполучення *master of ceremonies* – "конферансьє, розпорядник"; що веде програму, утворено дієслово *to emcee* "вести програму, вступати конферансьє".

Акронім – скорочення, фонетична структура якого співпадає з фонетичною структурою загальноживаних слів. Для утворення акронімів використовують частини слів, що входять до складу початкових термінологічних слів [19,255].

Акроніми читаються по літерах. Наприклад:

CIC ['si: 'ai 'si:] – *Counter Intelligence Corps* – Служба контррозвідки США;
UNESCO – ['ju: 'neskou] – *United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation* – Установа ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО);
NATO ['neitou] – *North Atlantic Treaty Organization* – Міжнародна політично-військова організація (НАТО).

Складові скорочення виникають з початкових складів компонентів словосполучення. Склади утворюють злите написання і читаються як самостійне слово: *Benelux* – *Belgium* – Бельгія, *Warcor* – *war correspondent* – військовий кореспондент, *Chemurgy* – *chemistry metallurgy* – галузь хімії [3,80].

Звичними скороченнями є найменування урядових установ і посад (*F.O.* – *Foreign Office*, *C.O.* – *Colonial Office*, *PM* – *Prime-Minister*); інформаційних агентств і радіомовних компаній (*AP* – *Associated Press*; *UPI* – *United Press Informational*; *USIA* – *United States Information Agency*; *BBC* – *British Broadcasting Corporation*; *CBS* – *Columbia Broadcasting System*); військових блоків (*NATO* – *North Atlantic Treaty Organization*; *SEATO* – *South East Asia Treaty Organization*); авіатранспортних агентств (*BOAC* – *British Overseas Airways Corporation*; *TWA* – *Trains-World Airlines*) [5,126].

Скорочення із літер і цифр стали використовувати для вираження слів і навіть, цілих фраз, які співпадають за звучанням із назвою літер і цифр: *IOU* – *I owe you* – "я винен тобі"; *U2* – *you too* – "ти також"; *R* – *are* – "бути"; *4U* – *for you* – "для тебе"; *B2B* – *business to business* – "справа заради справи"; *B4U* – *before you* – "перед тобою"; *ISQ* – *I seek you* – "я шукаю тебе"; *4X* – *forex (foreign exchange)* – "інвалюта"; *B&B* – *bad and breakfast* – "послуги готелю". Написання скорочень не є стабільним. Одні і ті ж скорочення пишуться і прописними, і строковими літерами, іноді вони розділяються крапками або вертикальними рисочками, наприклад *s.s* або *s\s* = *steamship* - "пароплав", іноді вони пишуться разом [7,23].

1.1.5. Телескопія.

Телескопія як один з новітніх способів словотвору в англійській мові, що пов'язан з мовною економією з огляду на історичні, політичні, географічні, соціальні, економічні, культурні умови суспільства. Суспільство постійно розвивається та вдосконалюється в політичній, економічній, науково-технічній, духовній, культурній сферах життя, відповідно, і словниковий склад мови також зазнає змін як відображення об'єктивного процесу розвитку суспільства. Одним із способів утворення англійських неологізмів є телескопія. Під телескопією розуміємо процес, при якому нове слово виникає зі злиття повної основи одного слова зі скороченою основою іншого або ж зі злиття скорочених основ двох слів. Значення такого нового слова в більшості випадків містить сумарне значення

обох своїх складників. Іноді це сумарне значення складається із суми повного лексичного значення першого чи другого складника і граматичного значення іншого. Однак ті випадки не дуже поширені, а тому не викликають особливого зацікавлення.

Процесові механічного злиття двох сусідніх морфем з опущенням тотожної або подібної частини однієї з обох морфем сприяє, крім їх фонетичної подібності, стереотипний характер відповідної синтаксичної конструкції та її часта повторюваність.

У лінгвістиці немає єдиного визначення телескопічних одиниць, а тому для позначення цього феномену вчені користуються такими поняттями: слова-злитки (Н. Н. Амосова.), слова-амальгами (І. Р. Гальперін), складноскорочені слова (Р. А. Кисельова), *telescoping, telescoped words* (І. В. Арнольд, М. М. Брайант, І. М. Берман, К. Т. Баранцев, С. Робертсон, А. П. Соколенко, Н.М. Шанський), *blend, blendings* (Є. Єсперсен, А. Кеннеді, Т. Пайлз), *contamination* (Х. Вентворт, С. Ульман), *portmanteau words* (В. И. Заботкина, Л. Керрол). Перші згадки про телескопічні одиниці в лінгвістичній науці трапляються у працях А. Аббота, Д. Алжео, О. Єсперсена, Л. Паунда, Г. Світа. Серед вітчизняних науковців, які займаються дослідженням телескопізмів, виділяють А. М. Гармаша, Ю. А. Зацного, С. М. Єнікеєву, Ю. А. Жлуктенка, М. І. Мозгового, а серед зарубіжних вчених - В. І. Заботкіну, І. І. Єлісеєву, Н. А. Князева, S. Gries [1; 4; 29; 33; 21].

Основоположником телескопічних одиниць вважають Льюїса Керролла, який у 1972 р. ввів термін *portmanteau word* для того, щоб пояснити значення вигаданих ним слів у його творі “Аліса в Країні Чудес” («*slithy' means 'lithe and slimy', galumph' means 'gallop and triumph'»*). Багато з вигаданих Л. Керролом слів не збереглися до наших днів, але все-таки дали початок новому способу словотвору - телескопії. Варто зазначити, що раніше телескопічні одиниці створювали лише для вигадок, актуальних подій того часу: *BRUNCH* (1896 - *an excellent portmanteau word, introduced by Mr. Guy Beringer*) =

breakfast + lunch - другий сніданок; *ELECTROCUTE* (1890 - *the method first was used in New York state, on William Kemmler, convicted of the murder of his common-law wife*) = *electric + execute* - покарання на електричному стільці; *MOTEL* (1925 - *the Milestone Interstate Corporation proposed to build and operate a chain of motor hotels between San Diego and Seattle, the hotels to have the name 'Motel'*) = *motor + hotel* - мотель.

На сучасному етапі телескопічні одиниці з'являються все частіше, поповнюючи словниковий склад англійської мови: *BRITPOPERATI* (1990s) = *Britpop + literati* - відомості про британську поп- музику; *CARJACKING* (1990s) = *car + hijacking* - викрадення машин; *SPLOG* (1960s) — *spam + blog* - штучний блог для приваблення хітів та покращення аранжування *Google*; *STAGFLATION* (1965) = *stagnation + inflation* - стагфляція [1, 290].

Використання сучасних телескопічних одиниць у мові стало звичним, оскільки завдяки їм можна значно скоротити та стисло передати інформацію, компактно побудувати мовленнєві твори, саме тому їх часто вживають у рекламі, засобах масової інформації, у розмовній мові. Як основні характерні риси телескопічних одиниць виділяють таке: більшість телескопізмів не зафіксовані в словниках, оскільки мають ситуативний характер; вони залежать від контексту; телескопічним словам не властива полісемія, саме тому їх широко застосовують в галузі термінології.

Є різні думки щодо причин виникнення телескопічних слів. У праці Л.П. Клименко зазначається, що головною причиною виникнення телескопізмів є явище аналогії: *MOBUS* (1907) = *motor + bus*, *PREET* (1906) = *pretty + sweet* [33, 71]. У роботі Л. Ф. Омельченко стверджується, що телескопічне словотворення відбувається згідно з явищем гаплогії, тобто накладення морфем, на зіткненні однакових або дуже подібних складів двох слів: *REFEREA DER* = *referee + reader*; *PANGLOSAXONISM* = *pan + anglosaxonism* [34, 49]. Відповідно до цього виділяють два основних прийоми утворення телескопічних слів: з'єднання, тобто амальгамування фрагментів

основ та власне злиття, тобто фузія фрагментів. При амальгамуванні початкові фрагменти не мають загальних членів у звуковому складі (*EUROSHIMA* = *Europe* + *Hiroshima*). При фузії такі загальні члени є (*MOTEL* = *motorist* + *hotel*).

У лінгвістиці виділяють такі послідовні етапи утворення телескопічних слів, які відбуваються за умови двох вихідних елементів як скорочення однієї або двох основ та складання скорочених основ. В англійській мові розрізняють таку класифікацію телескопічних слів відповідно до їх структурного типу: повні телескопічні слова, часткові та “гаплогли”, або “накладні” телескопізми. Найбільше зацікавлення в сучасних науковців викликають повні телескопічні одиниці, які утворюються злиттям двох або більше скорочених основ в одне нове слово. Т. Р. Тимошенко запропонувала поділ повних телескопізмів на такі підгрупи [21, 176]: слова, які утворюються злиттям двох скорочених форм вихідних основ, такі слова зазвичай називають “злитками”: *APPESTAT* (1950) = *appe(tite)* + *(thermo)stat* - ділянка гіпоталамуса мозку, яка відповідає за відчуття апетиту в людини; *AVIONICS* (1940) = *avi(ation)* + *(electr)onics* - електронне авіаційне обладнання; *BUPPIE* (1982) = *b(lack)* + *(y)uppie* - молодий темношкірий успішний міський житель; *CHINGLISH* (1960) = *Chinese* + *English*; *INDISH* = *Indian* + *English*; *DINGLISH* = *Deutch* + *English*; *GLOBFLATION* (1976) = *glob(al)* + *(in)flation* — рівень інфляції в умовах глобалізації; *INFOTAINMENT* (1980) = *info(rmation)* + *(enter)tainment* — матеріал, призначений і для розваг, і для інформування; *SLUPPY* (1986) = *Sl(oane)* + *(y)uppie*; слова, які утворюються злиттям початку першого компонента та початку другого: *ALCAN* = *Al(aska)* + *Can(ada)*; *BACITRACIN* = *baci(illus subtrilis)* + *Trac(y)* + *-in* - антибіотик для лікування інфекційних захворювань очей та шкіри; (22); *BENELUX* = *Be(lgium)* + *Ne(therlands)* + *Lux(emburg)*; *TELECON* (1953) = *tele(type)* + *con(versation)* - телеконференція; слова, які утворюються злиттям початкових частин скорочених основ вихідних слів, а також слова-злитки скороченої

частини другого компонента та ініціальної абрєвіації: *BENELUX* (1947) = *Belgium + Netherlands + Luxembourg*; (83); *FRITALUX* (1949) = *France + Italy + Benelux*; (1); слова, які утворюються злиттям початку першого компонента одного слова та середини другого компонента наступного слова: *CONFAB* (1924) = *confer + confabulation* - дружня розмова; (3); слова, які утворюються злиттям закінчення першого компонента із закінченням другого: *RHONEMATIC* (1930) = *telephone + automatic* — автоматичний телефонний апарат;

Щодо часткових телескопічних слів, то їх поділяють: телескопізми, які утворюються сполученням цілого першого компонента із закінченням другого: *BEEFCAKE* (1952) = *beef + (cheese)cake* - красень-чоловік; *CHEESEBURGER* (1938) = *cheese + (ham)burger* — канапка із сиром (13); *HERSTORY* (1970) = *her + history* — розповідь із жіночої точки зору; *LOW-RISE* = *low + (high)rise* - малоповерховий, невисокий, будинок без ліфта (22); *MIDDLEBROW* (1957) = *middle + (high/low)-brow* — людина із середнім рівнем інтелекту; фільм чи книга, яка не потребує роздумів (8); телескопізми, які утворюються сполученням початку першого компонента з цілковитим другим: *ALCOMETER* (1985) = *alco(hol) + meter*: *The Alcometer reading was negligible, so we let him go with a warning*; (1); *BUILD-DOWN* = *build(-up) + down* — демонтувати; зниження.

Ще одну групу телескопізмів становлять слова-гаплологи, які характеризуються наявністю загального звука на стику компонентів, які з'єднуються, тобто накладенням звуків одного компонента на інший: *DRAMEDY* (*early 20th cent.*) = *drama + (co)medy* — драматичний фільм або програма з комічними елементами; *NETIQUETTE* (1993) = *net + etiquette* — етикет у мережі Інтернет; *ROCKUMENTARY* (1970) = *rock + (do)kumentary* - документальний фільм про рок-музику і музикантів (6).

Вважають, що переважну більшість телескопізмів характеризують структурні елементи, які не повторюються в інших оточеннях з тим же

значенням. Часткові бленди мають таку особливість: якщо в їхній структурі один компонент (нескорочена основа вихідного слова) може вільно функціонувати в мові, то другий (скорочена частина основи вихідного слова - “осколковий” елемент: *-thon, -rama, -tron, -cast, -tel*) у більшості випадків вживається лише в одному утворенні й не трапляється в інших оточеннях. “Осколковий” елемент може не збігатися з вихідною лексичною одиницею і сприйматися як структурний елемент з певною функцією та семантичними особливостями [27, 193]. Відповідно до співвідношення компонентів телескопічних одиниць виділяють такі семантичні групи телескопічних одиниць: значення телескопічної одиниці визначається загальним співвідношенням його компонентів: *OXBRIDGE* (1849) = *Oxford + Cambridge* — університети Оксфорда та Кембриджа/ *Some are Oxbridge educated former merchant bankers, others came up from the shop floor, but they all have some things in common* (131). Важливою ознакою цієї групи є й те, що деякі утворені одиниці є сполученням синонімічних або подібних із синтаксичного погляду компонентів, тому вони не передають суттєвої інформації, а лише емоційно передають значення одержаного телескопізму: *BEGINCEMENT* = *beginning + commencement* - початок; *HUMONGOUS* (1960) = *huge + monstrous* - величезний, гігантський, значний (4); *KAPPENTANCE* = *happen + circumstance* - випадок.

Телескопізми, значення яких також складається зі значень їхніх компонентів, містить додаткову інформацію про предмет або явище, але не визначає співвідношення цих компонентів: *EURATOM* = *Europe + atom* - “Європейська атомна співдружність” (38).

Значення більшості слів-злитків складається зі значень компонентів, тобто два компоненти мають різне семантичне значення: один компонент є основним, а другий - доповнює значення, що передається першим компонентом, уточнює його або ж навпаки: *AIRGATION* = *air + navigation*;

GIRLSICAL = *girl* + *musical*. Варто зазначити, що переважно часткові та гаплогічні телескопічні слова входять до цієї групи.

Телескопічні слова відіграють важливу роль у процесі сучасного словотворення. Завдяки телескопії, а саме телескопічній одиниці *NIXONOMICS* = *Nixon* + *economics*, виник словотворчий елемент - *nomics*. Згодом утворилися схожі телескопізми (*CLINTONOMICS* (1); *REAGANOMICS* (7), в яких елемент -*nomics* став асоціюватися зі словотворчим суфіксом, який додавався до власних назв. На сучасному етапі суфікс -*nomics* почав приєднуватися до загальних іменників: *bimbonomics*, *cybernomics*, *mediconomics* [27, 190]. Словотворчий елемент *docu-* уперше з'явився у телескопізмі *DOCUDRAMA* (1961) = *documentary* + *drama* - документальний фільм або вистава (3), згодом утворилися інші телескопічні слова: *DOCUHISTORY*, *DOCUMUSICAL*, *DOCUOPERA*, *DOCURECREATION*, основною особливістю яких є їхнє узагальнене значення - 'засновані на документальних фактах'. Шляхом "афіксалізації" компонентів телескопізмів було створено інші словотворчі елементи: за допомогою префіксів: *agri-* *AGRIBUSINESS* (1955) - сільське господарство на комерційній основі (36); *cyber-* (*CYBERCLINIC*, *CYBERMEDIA*, *CYBERPOLITICS*); *e-* (*E-BUSINESS* (1997) - електронний бізнес; *e-cash* - електронні гроші); *Euro-* (*EURODEPOSIT*; *EUROMARKET* — Європейське економічне співтовариство (11) та за допомогою суфіксів: *-(a)holic* (*COFFEHOLIC* - людина, яка дуже любить каву; *POLITICOHOLIC* - людина, яка надзвичайно зацікавлена політикою; *SWEETHOLIC* - людина, яка дуже любить солодке; *WORKAHOLIC* - людина, яка багато працює); *-(a)thon* (*BIKEATHON* - тривале катання на велосипеді; *DANCETHON* - довгий і стомливий танець; *WORKATHON* - напружена робота); *-erati* (*CULTURATI* (1980) — інтелектуальна еліта (1); *GLAMORATI*; *TECHNORATI*); *-gate* (*IRANGATE* (1987) - політичний скандал, пов'язаний із таємним продажем США зброї Ірану (15); *DEBATEGATE*; *OILGATE*); *-tele* (*TELESHOPPING* - замовлення покупок по телефону (4); *TELEBANKING* -

фінансова служба, яка дає змогу клієнту проводити банківські операції через домашній комп'ютер (1); *telecommuter* - той, хто працює вдома); — *phobia* (*CYBERPHOBIA*; *TELEPHOBIA* - з узагальненим значенням боязні сучасної техніки).

Найчастіші та найпродуктивніші типи словотворення за допомогою телескопії: — іменники: *ALCOLOCK* = *alcohol* + *lock* — електронний пристрій, вмонтований у систему запалювання автомобіля, що унеможлиблює запуск двигуна п'яним водієм; *GEEP* (1970) = *goat* + *sheep* — гібридне потомство від кози та вівці; *FOLKSONOMY* (*early 21st century*) = *folks* + *taxonomy* — система класифікації та організації онлайн-контенту на різні категорії; *MOVIEOKE* (*early 21st century*) = *movie* + *karaoke* — форма розваги у сучасних клубах, фільм з елементами караоке; - прикметники: *ADORKABLE* = *adorable* + *dork* — чудовий, чарівний (з відтінком екстравагантності); *BEAUTIFECT* (*early 21st century*) = *beautiful* + *perfect*; *FANTABULOUS* (1950) = *fantastic* + *fabulous* - чудовий, надзвичайний (1); *GINORMOUS* (1940) = *gigantic* + *enormous* - величезний (18); *SQUOVAL* (1992) = *square* + *oval*: *Squoval nails are the trend*; — рідше при використанні телескопії утворюються прислівники: *ABSOTIVELY* = *absolutely* + *positively* - рішуче; — дієслова: *TO RECOMEMBER* = *recollect* + *remember* - нагадати, щоб запам'ятати; *TO SCURRY* (*early 19th century*) = *scatter* + *hurry* - швидка хода маленькими кроками.

Основні сфери вживання телескопізмів: — побут: (*CAMCORDER* (1980) = *camera* + *recorder* - відеокамера: *If you are going to buy a camcorder, it might seem to be sensible to keep to his format...* (242); *CARJACK* (1990) = *car* + *hijack* — крадіжка автомобіля з використанням зброї (4); *GLOBESITY* (21st century) = *global* + *obesity* - світова проблема ожиріння; *JEGGINGS* (21st century) = *jeans* + *leggings* - еластичні штани фасону джинсів для жінок; *SOUNDSCAPE* = *sound* + *landscape* - звуки навколишнього середовища), — засоби масової інформації: (*MACHINIMA* (*early 21st century*) = *machine* + *cinema* — практика

або технологія виробництва анімаційних фільмів через маніпуляції графіки відеоігри; *NEWSCAST* (1930) = *news* + *broadcast* - програма останніх новин (6); *NOUSE* (21st century) = *nose* + *mouse* - нова форма комп'ютерної миші; — реклама: (*ADVERTORIAL* (1960) = *advertising* + *editorial* - інформаційна реклама (14); *EDUTAINMENT* (1980) = *education* + *entertainment* - комп'ютерні ігри або телевізійні програми, які мають освітні та розважальні функції (6); *INFOMERCIAL* (1980) = *information* + *commercial* - інформаційний рекламний ролик; *INFOTAINMENT* (1980) = *information* + *entertainment* - радіо- або телепрограма, призначена для отримання інформації та розваги (3); — наука: (*ANACRONYM* (1980) = *anachronism* + *acronym*: *URL is becoming an anacronym as no one can remember what the letters stand for*; *GUESSTIMATE* (1930) = *guess* + *estimate* - оцінювання на основі здогадок та розрахунків (7); — мистецтво, література та сфера розваги: (*DANCERCISE* (1960) = *dance* + *exercise* - танцювальна аеробіка (2); *SITCOM* (1960) = *situation* + *comedy* - комедія положень (70); — космонавтика та авіація: (*AVIONICS* (1940) = *aviation* + *electronics* - авіаційна радіоелектроніка (70); — медична сфера: (*AFFLUENZA* = *affluence* + *influenza* - афлюенца, депресивний стан молодих людей).

На сучасному етапі зросла кількість телескопізмів, пов'язаних із виникненням і широким застосуванням мережі Інтернет та комп'ютерів: *BIT* (1945) = *binary* + *digit* - біт; *EMOTICON* (1980) = *emotion* + *icon* - використання схематичного зображення людського обличчя для передачі емоцій в електронних текстах; *FREEWARE* (1980) = *free* + *software* - комп'ютерне програмне забезпечення, яке розповсюджується безкоштовно (4); *INTERNET* (1970) = *inter* + *network* - глобальна комп'ютерна мережа (Інтернет) (93); *MODEM* (1958) = *modulator* + *demodulator* - модем, модулятор-демодулятор; *NETIZEN* (1990) = (*Inter*)*net* + *citizen* - активний користувач Інтернету; *PIXEL* (1965) = *picture* + *element* - піксель, найменший елемент зображення (218); *SYSOP* = *system* + *operator* - системний оператор. Сучасні телескопізми часто використовують у назвах торговельних марок відомих

брендів: відома торгівельна марка *ADIDAS* є результатом скорочення імені *Adi Dassler*, засновника компанії з випуску спортивного одягу та взуття: *He wears the obligatory half-a-ton of metal round his neck and backwards baseball cap, and the album sleeve even includes the credit Footwear by Adidas - which gives a good idea of the priorities involved here* (138); велика та популярна компанія програмного забезпечення *MICROSOFT* (1975) = *microcomputer* + *software*: *I'm sure Microsoft will prove it doesn't work by changing something and not telling* (1989); відомий бренд жувальної гумки проти паління *NICORETTE* = *nicotine* + *cigarette*: *After 12 weeks of using the Nicorette Patch, 41 per cent of smokers gave up compared with only 10 per cent who used a dummy patch* (6).

Одним із нових і найпоширеніших способів словотвору в сучасній англійській мові вважають словозлиття, або телескопію. Суть цього процесу полягає у злитті повної основи одного слова зі скороченою основою іншого (*CARTUNE* = *cartoon* (мультиплікація) + *tune* (мотив, мелодія) - музичний мультфільм) або ж зі злиття скорочених основ двох слів (*THERMISTOR* = *thermal* (тепловий, термічний) + *resistor* (опір; котушка опору) - електричний опір), унаслідок чого утворюється нове слово, яке повністю або частково поєднує значення всіх структурних елементів, що входять до його складу [45].

Найбільш поширеними прикладами телескопізму є:

Breakfast + lunch = brunch; Smoke + fog = smog; Motorist + hotel = motel.

Багато телескопізмів мають тільки ситуативний характер і тому не фіксуються в словниках. Особливістю телескопізмів є їхня залежність від контексту. Значення більшості із цих слів неможливо визначити поза певним контекстом.

Телескопійним словам, як і більшості композитів, не властива полісемія, тому вони й набули такого широкого застосування в галузі термінології.

Г. Бергстрем у роботі, присвяченій телескопії, головною причиною виникнення мішаних (телескопічних) слів вважає явище аналогії:

Preet < pretty + sweet mobus < motor + bus

При вивченні механізму телескопічного словотворення та структури телескопічних слів звертає на себе увагу явище гаплогії (накладання морфем), яке відбувається на стику однакових або дуже подібних складів двох слів:

Refereader < *referee* + *reader*

Panglosaxonism < *pan* + *anglosaxonism*

Аналіз класифікації телескопічних одиниць, їхнього функціонування, причини виникнення та сфери їхнього використання здійснювався за допомогою Британського національного корпусу BNC. Аналіз досить великої кількості телескопічних слів дав змогу визначити масштаби типів сполук, що лягли в основу формування таких словотворів. Найбільшу продуктивність телескопія проявляє у сфері іменників (*botel, prosetry*) та прикметників (*imagical, preet*).

Телескопійне слово – це найвищий ступінь абстракції порівняно із словосполученням і порівняно економний та виразний логіко-комунікативний засіб. Значне поширення телескопійних слів у царині спеціальної науково-технічної термінології, мистецтва, спорту, транспорту, торгівлі, медицини, публіцистики і т. д. заперечує думку деяких лінгвістів про те, що телескопійні слова властиві тільки сленгові.

Телескопія як явище словотворення займає вагоме місце у процесі творення неологізмів сучасної англійської мови. Компактність та лаконічність телескопійних слів, які прискорюють темп мови без шкоди для її логіко- та ефективно-комунікативної функції, сприяють дальшому розширенню сфери дії телескопічного способу словотворення в сучасній англійській мові.

1.1.6. Неологізми.

Сьогодні англійська мова переживає «неологічний бум», обумовлений двома основними причинами – екстралінгвістичною та суто лінгвістичною. Це пов'язано із тим, що мова у своїй еволюції проявляє двояку залежність – від середовища, у якому вона існує, з одного боку, та від внутрішнього механізму та устрою, з іншого» [18,198]. Сутність першої полягає у тому, що у суспільстві, що швидко змінюється як соціально, так і технологічно, члени мовної спільноти

відчувають безперервну потребу створювати нові позначення для себе у нових соціальних ролях та професійних функціях. Лінгвістична причина складається з постійної необхідності систематизувати продуктивні способи утворення нових одиниць, встановлювати синхронічні відрізки найбільшої активності тих чи інших словотворчих моделей слів та відмічати протилежні тенденції до втрати продуктивності. Не завжди можна пояснити зміни, що відбуваються у мові, лише одним із цих двох чинників – часто вони тісно переплітаються та є взаємопов'язаними. Однак “у більшості випадків безпосередня основна причина виступає більш-менш чітко. Ця причина і створює імпульс, під впливом якої і відбувається мовна зміна” [18,220].

Однією з невирішених проблем неології є проблема визначення самого терміну «неологізм». Новими словами лексикологи та лексикографи вважають одиниці, які з'являються в мові пізніше якогось часового рубежу, прийнятого за похідний. Так, деякі дослідники вважають таким рубежем кінець другої світової війни. Інші пов'язують появу нових слів з освоєнням космосу і визнають межу 1957 роком — роком запуску першого супутника. Таким чином, критерій неологізму, з одного боку, є суб'єктивним, а з іншого — об'єктивним.

Є багато слів, які вже пройшли процес соціалізації, а частково й лексикалізації. Як показують опитування й дослідження в Англії та США, більшість слів, зафіксованих в словниках неологізмів, не сприймаються носіями мови як нові. Вони втратили свою часову конотацію новизни, оскільки використовувалися носіями мови вже багато десятиріч. Ми відносимо дану лексику до нової, тому що вона з'явилася в англійській мові протягом останніх років, що є надзвичайно коротким відрізком в плані історичного розвитку, а в гносеологічному плані дана лексика ще не втратила свою новизну.

Щодо самого терміну «неологізм», то він позначає нове слово (стійке сполучення слів), нове або за формою або за змістом. На думку В.Г. Гака, одиницею еволюції мови є зміна номінації, тобто співвідношення між тим, що позначає, та тим, яке позначає.

Н.М. Шанський стверджує, що, згідно з тим, нове це слово, або вже існуюче в мові слово, що позначає нове явище чи поняття, неологізми діляться на лексичні та семантичні. [39,98] Лексичні неологізми зазвичай виражаються запозиченнями з інших мов або новими словами, утвореними на базі існуючих мов. Семантичні служать конкретним стилістичним цілям (якщо вони по-іншому називають вже назване).

В.Д. Бояркіна одноголосна з Н.М. Шанским в його переконанні з приводу зарахування авторських новотворів до рядів неологізмів. Викладаючи свої поняття про неологізм, вона стверджує, що: «Термін «нові слова» об'єднує різні типи новоутворень, входжень і запозичень. Це не тільки новостворені слова літературної мови, а й слова, що перейшли з інших мов, з російських народних говірок, відроджені слова, а також індивідуальні авторські освіти » [23,93].

Е.А. Сорокіна дотримується тієї ж точки зору, що і вищевказані лінгвісти, зараховуючи окказіональні слова до рядів неологізмів. На думку авторки, «нові слова розрізняються своєю стилістичної маркування, употребительностью, походженням, розрізняються семантичними особливостями, граматичними ознаками» [37,7].

Французький лінгвіст П.Гілбер, що присвятив більшість своїх досліджень проблемі неології і неологізму, виділяє 4 типу неологізмів з урахуванням способу їх створення. Це: фонологические неологізми, семантичні неологізми, запозичення, синтагматичні неологізми, створювані шляхом комбінації існуючих в мові знаків (словотвір, словосполучення) [24,58].

В.І. Заботкіна і Н.Н. Корольова підрозділяють нові слова на:

1. Власне неологізми (новизна форми поєднується з новизною змісту): *audiotyping* — "аудіодрукування", *bio-computer* — "комп'ютер, який імітує нервову систему живих організмів", *thought-processor* — "комп'ютер, який логічно будує та розвиває ідеї".

2. Трансномінація, яка поєднує новизну форми слова зі значенням, яке вже передавалося раніше іншою формою: *sudser* — "мильна опера", *big C* (мед.) "рак".

3. Семантичні інновації або переосмислення (нове значення позначається формою, яка вже була в мові): *bread* — "гроші", *drag* — "нудьга", *acid* — "наркотик".

В мові останніх десятиліть переважають одиниці першої групи, що пояснюється зростанням потреб суспільства дати назви новим реаліям, які виникли у зв'язку з науково-технічним прогресом.

З погляду на спосіб творення неологізми поділяють на: фонологічні, семантичні, морфологічні. [9,16]

Фонологічні неологізми утворюються з окремих звуків. Вони представляють собою конфігурації звуків. Такі слова інколи називають «штучними». До групи фонологічних неологізмів умовно відносимо нові слова, утворені від вигуків. Наприклад: *Zizz* (британський сленг) — "короткий сон" (імітація звуків, які видає людина уві сні, нерідко передається в коміксах за допомогою трьох букв *ZZZ*). Або *Sis-bombah* (американський сленг) — "видовищні види спорту", особливо футбол (склади часто застосовувались школярами для підбадьорювання гравців). Слово *to zap* — "стріляти", "вдарити в зуби" (в прямому і переносному значенні): спочатку *zap* використовувалося як вигук в коміксах для передачі в графічній формі звука космічної зброї. Або ж *qwerty* — це неофіційна назва клавіатури друкарської машинки, яка утворилася з перших букв верхнього рядка стандартної друкарської машинки *Q, W, E, R, T, Y*. Основою цієї групи фонологічних неологізмів є імітація звуків та звуконаслідування. [30,64]

Окрему підгрупу фонологічних неологізмів складають нові слова на позначення понять, пов'язаних із нелегальною діяльністю та забороненими речовинами у суспільстві. Так, серед великої кількості ЛО синонімічного ряду концепту «марихуана» знаходимо *Bo, Bo-bo, Boom, Dizz, Hooch, Sezz, Sess, Wooz,*

Yeh; «наркотик» – *B, Boo-yah, E, La la, Meow meow, Sticky icky icky, yayo*; «бійка», «конфлікт» – *Boo boo, bugaboo, deep doo-doo, doozy*.

Особливе місце серед фонологічних новоутворень займає велика група сленгізмів, до якої належать вигуки, що надають експресивного забарвлення висловлюванню та використовуються для безпосередньої передачі почуттів: *yuk!, shiznet! (disgust); wow! (admiration); ouch! (a scream of pain); whoops!, sqeebs!, erf! (embarrassment); bonk!, chyaa!, eesh!, flip mode!, oh my goshness!, shnikies! (different levels of surprise); bet! dude! shoots for real!, ah...ja! (accord); dig that!, cool!, score!, damm right! (approval); boo! (disapproval); badand (distrust); squish!, woochow! (excitement); woopy-woo! (happiness); yo! (ways to attract attention); phew! (relief)*.

Такі неологізми мають найвищий рівень конотації новизни і можуть бути віднесені до «сильних неологізмів». Високий рівень їх новизни пояснюється незвичністю та свіжістю їх форм.

Під семантичними інноваціями розуміють, як вже зазначалось, нові значення уже існуючих слів. При цьому можливі наступні варіанти:

1) старі слова повністю змінюють своє значення, втрачаючи попереднє (раніше існуюче);

2) в семантичній структурі слова з'являється ще один лексико-семантичний варіант за умови збереження всіх традиційних. [1,87]

Серед семантичних інновацій останніх десятиліть переважають одиниці другого типу. Так, слово *mafia* розширило своє значення і стало означати «будь-яка таємна організація, замкнуте коло, клан». Серед найбільш вживаних нових значень в сучасній англійській мові можна виділити такі:

charisma — "сильна особиста притягуюча сила"

bumped out — "розчарований"

go-go — "динамічний", "сучасний"

go bananas — "сходити з розуму"

Слово *box* отримало кілька нових значень. В британському варіанті воно означає «телевізор». В американському варіанті має значення «портативний магнітофон». Телевізор у США в обставинах неформального спілкування називають *the tube* (ще одне додаткове значення в семантичній структурі слова *tube*) або *the boot tube*. Слово *cosmetic* розвинуло два нові значення: 1) декоративний, 2) оманливий.

Широко використовується в обох варіантах англійської мови прикметник *heavy* в новому значенні «серйозний» (особливо у фразі *It is a heavy question (problem)*). В цілому, серед семантичних інновацій спостерігається тенденція до утворення більш абстрактних слів, розширення їх значень. Спеціалізація значень є менш характерною для останніх десятиліть. Семантичні неологізми більшою мірою, ніж інші види новоутворень, застосовуються у сленгу.

Морфологічні неологізми менш неологічний, або інакше кажучи, у них менша ступінь новизни, так як вони створюються за зразками, існуючим у мовній системі, і з морфем, наявних в даній системі. Мова йде про такі регулярних словотворчих процесах, як афіксація, конверсія, словоскладання, і про менш регулярних, таких, як скорочення, лексикалізація та ін.

Афіксальних одиниці, як правило, складаються цілком в руслі англійських словотворчих традицій, їх морфологічна структура і характер мотивації значення укладаються в склалося у носіїв англійської мови уявлення про звичайний, стандартному слові. [31,24] Тому поява похідних неологізмів свідомо відзначається носіями мови тільки тоді, коли вони усвідомлюють новизну позначуваного.

Цей спосіб переважає при створенні власне неологізмів. Похідне слово, так само як і складне, характеризується, на відміну від простого, наявністю семантичної розчленованості і наявністю внутрішньої предикації. Афіксальних одиниці складають 24% всіх новоутворень і в незначній мірі поступаються складним словам. Проте ніколи ще в історії англійської мови число афіксів і їх

дистрибуція були настільки багаті і різноманітні, як в справжній період. Афіксальних новоутворення підрозділяються на префіксальних і суффіксальних.

В останні десятиліття в англійській мові зростає роль словоскладання, при тому що в 60 - 70-х роках словоскладання поступалося аффіксації, в 80-х воно перевершило аффіксацію і склало 29,5% від усього корпусу неологізмів.

Серед нових складних одиниць - іменників - переважають ендоцентричні: *glue-sniffing* — «вдихання клею з метою відчуття наркотичного ефекту», *think-tank* — «колективний мозок». Екзоцентричні іменники менш характерні: *low-rise* — «низьке будівля», *high-rise* — «багатоповерховий будинок». Посилюється тенденція до утворення імен з першим компонентом-ім'ям власним: *Kirlian photograph* фотографія Кирліана - фотографія біополя людини; збільшується число новоутворень з першим компонентом - назвою місцевості: *Acapulco gold* — евфемістично назва наркотику марихуана, *Afro-rock* (вид африканського рока).

Серед складних одиниць значну частку становлять слова, утворені за допомогою часток і прислівників, особливо це характерно для прикметників і дієслів. Так, підвищеною продуктивністю відрізняється модель: *Part II + Adv: laid-back* — «розслаблений», «релаксуючий», *buttoned-down* — «консервативний, «традиційний», *spaced-out* — «знаходиться під впливом наркотиків», *turned-on* — «схвильований», *switched-off* — «відключений, нічого не відчуває», *dragged-out* — «втомлений», «вичавлений», *tapped-out* — «безгрошовий». Вживання даної моделі, як правило, обмежена ситуацією неформального спілкування [17,46].

Неологізми є одним із способів поповнення словникового складу мови. Головна якість неологізмів, що відрізняє їх від усіх інших одиниць словникового складу мови - якість, яка програмно записано в самому терміні - неологізм - новизна.

Висновки до розділу 1

Суфіксація – ґрунтується на додаванні до кінця основи слова, суфікса. Незважаючи на те, що крім власних анґлійських суфіксів, існує велика кількість суфіксів запозичених з латинської, грецької, французької та інших мов, власні суфікси все ж найпоширеніші. За допомогою суфіксів утворюються іменники, прикметники, дієслова тощо.

Префіксація – базується на приєднанні до початка основи слова префікса. Якщо порівняти суфіксацію та префіксацію, як засоби словотвору, то можна зробити висновок, що суфіксація є значно ширшою, ніж префіксація.

Конверсія – перехід слова з однієї частини мови в іншу без використання афіксів і префіксів.

Скорочення – це вид словотвору, який охоплює значні прошарки лексики, а засоби його творення найрізноманітніші. Головна задача скорочень – це економія мовленнєвих зусиль в мовленні та економія обсягу писемного тексту. Складні слова утворюють значну частину словникового складу сучасної англійської мови. Лексичні одиниці кожної мови, а в даному випадку - іншомовні запозичення в англійській мові - мають складну семантичну структуру, в якій можна виявити різноманітну інформацію.

Завдяки лаконічності та компактності телескопізмів мовлення стає стислішим у викладі інформації та емоційно забарвленішим, а спілкування - ефективнішим та логічнішим. Безумовно, збагачення мови новими лексичними одиницями будь-якого типу і структури є позитивним моментом у процесі розвитку й удосконалення мови і мовних засобів.

На формування складу англійської лексики дуже впливає поява нових слів, або неологізмів, які з'являються у зв'язку з розвитком нових технологій в різних сферах діяльності людини, запозиченнями з інших мов і з інших причин.

Неологізми - це слова, які, з'явившись в мові в якості визначених значущих одиниць, ще не увійшли в активний словниковий запас мови. Вони доти лише і залишаються неологізмами, поки остаточно не освоюються і не увіллються в активний запас лексики, поки сприймаються як слова, що мають відтінок свіжості і незвичності.

РОЗДІЛ 2.

ЗОВНІШНІ РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.

2.1. Загальна характеристика лексичної системи сучасної англійської мови.

Лексика (грец. *lexikos* «словниковий») — це словниковий склад мови з фразеологією включно. За допомогою лексики ми членуємо навколишній та свій

внутрішній світ на частини і кожній із них присвоюємо назву-замінник. Розділ науки про мову, який вивчає лексику в усьому її обсязі, називається лексикологією [13].

Усі слова мови становлять її лексику (словниковий склад). Лексикою називають також певну частину словникового складу мови: лексика абстрактна, лексика термінологічна, лексика побутова, лексика емоційна і т. д. Найбільше багатство кожного суспільства — його мова, а в мові — її словниковий склад. Лексичне багатство мови свідчить про рівень розвитку суспільства.

З розвитком знань про світ мова невпинно зростає. До речі більшість слів у мові становлять спеціальні слова, пов'язані з різними галузями знань, культури, виробництва тощо, і лише приблизно десята частина — це загальноживані слова.

Словниковий склад мови являє собою не просто набір слів. Слова в мові існують у певній системі та взаємовідношенні. Вони розрізняються за сферою й частотою вживання. Слова якнайтісніше пов'язані з позамовною дійсністю, складові частини якої вони позначають і на зміни в якій оперативно реагують, відбиваючи широкий соціально-історичний досвід носіїв мови. І тому лексична система є найрухливішою, наймобільнішою складовою частиною мови: у ній постійно виникають нові слова, нові значення в існуючих словах, а окремі слова стають застарілими, рідковживаними, а то й зовсім забуваються, залишаючись тільки в писемних пам'ятках. Коли ми говоримо про те, що мова пов'язує минулі покоління із сучасними, зберігає й передає минулий досвід, то маємо на увазі насамперед слова, лексику [32]. Багата, розвинена лексика забезпечує тонше сприйняття навколишнього світу, глибше проникнення в нього і точніше мислення як для всього суспільства, так і для кожного окремого індивіда, що володіє цим багатством.

Як відомо, мова — це досить динамічна система знаків. Її лексичний склад не залишається в одному стійкому вигляді, а постійно змінюється. Необхідно наголосити на тому, що зміни є дуже швидкими. І тому лексичний стан будь-якої

мови потребує постійного дослідження – дослідження на певному синхронному зрізі та в діахронії. Зміни у будь якій мові можуть виражатись, по-перше, у тому, що певні лексичні одиниці застарівають і виходять із вжитку або стають маловживаними, по-друге, у мові з'являються нові одиниці, які або замінюють ті, що вийшли із вжитку або починають функціонувати поряд із ними тривалий або короткий час, по-третє, уже існуючі в мові одиниці можуть набувати нових значень, по-четверте, існуючі в мові одиниці можуть видозмінюватись.

В останні десятиліття зміні лексичного складу мов приділяється доволі багато уваги як вітчизняними так і закордонними дослідниками (В. І. Заботкіна, Ю. А. Зацний, В. О. Чередниченко, J. L. Dillard) [9; 28; 38; 41]. Підвищена зацікавленість до інновацій обґрунтовується тим, що останнім часом в англійській мові з'явився великий прошарок нових слів та словосполучень, утворених під впливом різноманітних соціальних чинників. Усі ці новотвори потребують комплексного аналізу, нових досліджень основних джерел, способів та механізмів утворення.

Лексика сучасної англійської мови має наполовину німецький (старо — англійські та скандинавські слова) і наполовину романський (французькі та латинські слова) складу, одночасно з рясним і зростаючим імпортом з грецької мови в галузі науки і техніки та зі значною кількістю запозичень з голландського, італійської, німецької, іспанської, арабської і ще багатьох інших мов.

Так слова, що позначають основні поняття, що мають у сучасній англійській мові староанглійські або англо-саксонські коріння. *love and hat, heat — cold, heaven — earth, beginning — end, life — death, day — night, way — path*. Кількісні та всі порядкові числівники крім «*second*» (відповідає староанглійській речі *other*, яке і донині зберігає своє первісне значення в словосполученні «*every other day*») — також старо-англійського походження. «*Second*» походить від латинського *secundus* «наступний», через французьке *second*, пов'язане з латинським *sequi* «слідувати», як в англійській «*sequence*».

Старо-англійське походження мають всі особисті займенники (крім «*they*,» «*them*,»). а також «своїх», які мають скандинавські коріння), допоміжні дієслова (крім критичного «*used*,», що сталося з французької мови), більшість простих прийменників і всі союзи.

Багато іменників, що мають старо-англійські та скандинавські коріння, мають у сучасній англійській мові однакове звукове та буквене позначення. *mother, father, brother* (за винятком *sister*); *wife; man, land, cliff, dale, ground, tree, grass, winter*. Це ж відноситься до багатьох дієслів сучасної англійської мови, особливо односкладовим: *come, get, bring, meet, see, stand, think hear, set, spin*; а також до прикметників типу *full and wise*, і позначають відтінки кольорів: зелений, сірий, або *white*; до диз'юнктивним присвійним займенникам *mine i thine* (але не *ours and yours*); до термінів *north and west* (але не *south and east*). Тільки кілька англійських і скандинавських дублетів співіснують у сучасній англійській мові: *yea i ay, no i nay, rear (= to bring up) i raise, from i fro, shirt i skirt* (обидва мають відношення до прилагат. *short*), *less i loose*. Із скандинавських мов рано було запозичене слово «*law*», звідки пізніше відбулися — «*bylaw*», що має значення — «*village law*» і «*outlaw*» має значення — «*man outside the law*.» Слово «*husband*» (*hus-bondi*) спочатку мало значення «домовласник», незалежно від того, чи був він одружений чи неодружений, в той час як слово «*fellow*» (*fe-lagi*) позначало того, хто «*lays fee*» або поділяє власність з кимось ще, «партнер, акціонер». Зі скандинавських мов в нову англійську лексику прийшли такі загальні іменники, як: *gait, gap, band, birth, rift, root, axle (tree), dirt, egg, bloom, cast, clasp, crook, girth, knife. thrust, want* і т. д.

Словниковий склад сучасної англійської мови багато в чому зобов'язаний французької мови. Терміни *representative, legislature, president, constitution, parliament i congress* — всі мають французьке походження. Також як і: *viscount, duke, marquis, однак, lord, lady, king, queen, knight i earl* є споконвічними. Порівняння англо-французьких синонімічних рядів слів показує, що споконвічно англійські слова позначають більш конкретні поняття, порівняно позначають

більш абстрактні і інтелектуальні поняття французькими словами, наприклад, порівняйте: *friendship* — *amity*, *freedom* — *liberty*, *lying* — *mendacity*, *love* — *affection*, *truth* — *veracity*, *likelihood* — *probability*. «Перевагу французької кулінарії» належним чином визнається завдяки адоптації в сучасній англійській мові таких кулінарних термінів як *fry*, *grill*, *boil*, *roast*, *souse*, *broil*, *i toast*. Якщо слово «*breakfast*» і є споконвічно англійською, то «*dinner*» and «*supper*» вже точно мають французькі корні. Аналогічно «*hunt*» — англійське слово, але «*quarry*,» «*scent*,» «*chase*» і «*track*» — французькі за походженням слова. При позначенні майстрових професій можна зустріти переважно споконвічно англійські за походженням слова: *fisher (man)*, *hedger*, *baker*, *builder*, *weaver*, *webber*, *miller*, *shepherd*, *shoemaker*, *wainwright*. У той час як назви кваліфікованих ремісників, позначаються французькими словами: *haberdasher*, *joiner*, *carpenter*, *draper*, *plumber*, *tailor*, *mason*, *painter*. Багато одиниць, які мають відношення до сфери моди, кулінарії, політики і дипломатії, драми і літератури також мають французьке походження.

В галузі науки і техніки багато термінів виходять корінням з класичної грецької, будь то через посередництво французької мови або безпосередньо. Багато лінгвісти розцінюють грецька мова, як свого роду невичерпне джерело, з якого вони можуть за бажанням брати необхідний лінгвістичний матеріал. Так, з допомогою префіксації грецького прислівники *tele* «дистанційний» до існуючої основи складеного слова *photography* «запис індикатора» вони створюють точний термін «*telephotography*», щоб позначити фотографування дистанційних об'єктів за допомогою спеціального об'єктива. Вставляючи префікс *micro-* — «мала величина» те ж саме складне слово, вони створюють новий термін «*photomicrography*», позначаючи електронне фотографування бактерій і вірусів, хоча такі нео-грецькі деривати (похідні) були б ймовірно незрозумілі Платону і Арістотелю.

Багато грецькі складні слова і похідні мають латинські еквіваленти з незначними диференціаціями у значенні. На перший погляд, здавалося б, деякі з

цих еквівалентів, типу «*metamorphosis*» and «*transformation*», є в достатній мірі синонімічними, щоб робити кожен з них взаємозамінним. У дійсності, однак, слово «*metamorphosis*» має більший «наліт технічності», і внаслідок цього його значення вже ніж значення слова «*transformation*». У міфології слово «*metamorphosis*» висловлює чарівне зміну (заміну) форми; в природі — постембріональну розробку кшталт: від пуголовка до жаби, з кокона в тутовий шовкопряд, або з лялечки на метелика. Слово «*transformation*», з іншого боку, означає будь-яку зміну від одного стану до іншого.

Починаючи з 12-ого століття, коли торговці з Нідерландів оселилися у Східній Англії, мова центральних графств Англії стали проникати голландські слова. Протягом століть форми нижненемецького мови використовувалися моряками портів Північного моря. Серед все ще використовуються в сучасній англійській мові старих навігаційних термінів слід назвати: *pump, dock, freebooter, buoy, deck, skipper, yacht, hoist, leak*. Завдяки впливу голландської мови в Новому Амстердамі (пізніше Нью-Йорк) і довколишніх поселеннях в американській мові з'явилися слова: *dope, snoop, boss, cookie, i waffle*. Південно-африканський варіант англійської мови зобов'язаний впливу голландського появою наступних термінів: *apartheid, commando, spoor, commandeer i trek*.

Внесок німецької мови в поповнення сучасної англійської лексики був дещо іншим. У 18-му і 19-му століттях цей внесок полягав у спеціальній термінології у сфері геології і мінералогії та в різного роду абстракціях з області літератури, філософії та психології. Протягом 20-го сторіччя цей внесок часом носив непрямий характер. Так, слова «*Unclear*» and «*meaningful*» нагадують німецькі *unklar i bedeutungsvoll*, або *sinnvoll*. «*Ring road*» (Британський термін, що позначає дороги, оперізують міста або частини міст) був перетворений з німецького *Ringstrasse*; термін «*round trip*» — з *Rundfahrt*; і, по аналогії з цим, термін «*the turn of the century*» співзвучний німецькому *die Jahrhundertwende*. Терміни «*inferiority complex*», «*classless society*,» і «*wishful thinking*»

перегукуються з німецькими *der Minderwertigkeitskomplex, die Klassenlese Gesellschaft, i das Wunschdenken*.

Поряд з іншою частиною західного світу, англійська реальність сприйняла італійський як «мови музики». Назви вокалів, партитур, виконавців, музичних інструментів, форм композиції і музичних напрямів — все італійські за походженням. Багато хто з найбільш пізніх запозичень — *cantabile, crescendo, allegro, andante, pizzicato, staccato, diminuendo, legato, maestoso, obbligato, i vibrato* — використовуються в сучасній англійській мові у тому числі і метафорично. В архітектурі асимілювалися терміни *cupola, grotto, belvedere, corridor, piazza, pilaster, pedestal, pergola* в літературі — *extravaganza, stanza, burlesque, canto* та ін.

З іспанської мови, в свою чергу, англійська лексика придбала слова: *cigar, galleon, armada, matador, mosquito, cannibal, guerrilla, quadron, vanilla i tornado*. Деякі з цих запозичень відносяться до 16-ому столітті, часу піратських сутичок у відкритому морі. Багато назв тварин і рослин увійшли в сучасний англійський з аборигенних мов також через посередництво іспанської мови: «*potato*» — іспанське *patata* від тайського *batata*, слово «*tomato*» через іспанське *tomate* від гаїтянського *tomatl*. Інші слова увійшли до складу нової англійської лексики з Латино-Американських мов і донині використовуються в сучасній англійській в основному в діалектах жителів штатів Техас, Нової Мексики, Аризони, і Каліфорнії; наприклад, такі слова як: *estancia, lasso, canyon, cigar, rodeo, mustang, pueblo*. Деякі з цих слів в ході їх асиміляції англійською мовою придбали нові додаткові відтінки значення: *bonanza*. спочатку позначаючи «доброта; великодушність; люб'язність», завдяки слэнгу шахтарів стало означати «несподівана удача, процвітання»; слово *masapa* — «завтра», набуло відтінку таємничої непередбачуваності.

З арабських мов через посередництво іспанської або французької, а також через посередництво латинського, або іноді грецької мов, англійська отримав

терміни: *alembic, algebra, alchemy, nadir, naphtha, alcohol, arsenal, assassin, alkali, almanac, elixir, mosque, zenith, zero, sugar, syrup*.

З єгипетської мови, англійська нещодавно був запозичив термін *loofah* (також пишеться як *luffa*).

З іврити, безпосередньо або за допомогою вульгарної латині запозичені такі слова: *leviathan, shibboleth; hallelujah, manna, amen, cherub, rabbi, sabbath, seraph; jubilee, and, more recently, kosher, kibbutz, messiah, pharisee*.

Англійська мова вільно сприйняла і адаптувала слова з багатьох інших мов (польської, уельського, китайської, японської, російської тощо), отримуючи їх іноді безпосередньо, а іноді і «манівцями». Кожне слово має, при цьому, свою власну історію.

Такий у загальних рисах складу нової лексики сучасної англійської мови, характеризуючи яку також хотілося б зробити наголос на такої її важливої складової, як відкритість. Відкритість сучасного англійського словника передбачає, як вільне запозичення одиниць з інших мов, так і утворення похідних слів від уже наявних. Англійська мова сприймає (без зміни) або адаптує (з невеликими змінами) будь-яке слово, дійсно необхідне для назви або позначення будь-якої нової речі, явища чи процесу. Також, подібно до французької, іспанської та російської, в англійській мові спостерігається тенденція до утворення наукових і технічних термінів за допомогою класичних грецьких словотворчих елементів.

Запозичення – це процес, у результаті якого в мові з'являється і закріплюється певний іншомовний елемент. Це невід'ємний складник функціонування та історичної зміни мови, одне з основних джерел поповнення словникового запасу. Також це повноцінний елемент мови, що є частиною її лексичного багатства, служить джерелом нових коренів, словотворчих елементів і точних.

За джерелами і епохами запозичення в словниковому складі англійської мови І.В. Арнольд поділяє на такі типи:

1. Кельтські запозичення.
2. Латинські запозичення перших століть нашої ери, тобто ті, які потрапили в мову ще до прихода англів і саксів на Британські острови (так званий перший шар латинських запозичень).
3. Латинські запозичення VI - VII ст., епохи утвердження християнства в Англії (так званий другий шар латинських запозичень).
4. Скандинавські запозичення доби скандинавських нападів (VIII - IX ст.) і особливо скандинавського завоювання (X ст.).
5. Старі французькі запозичення (XII - XV ст.), зумовлені норманським завоюванням.
6. Латинські запозичення XV - XVI ст., пов'язані з добою Відродження (так званий третій шар латинських запозичень).
7. Нові французькі запозичення після XVI ст.
8. Запозичення з грецької, італійської, голландської, іспанської, російської, української, німецької та інших мов, зумовлені економічними, політичними, культурними та іншими зв'язками з цими народами [1].

У кожній мові можна виділити такі шари: слова, властиві всім мовам однієї сім'ї; слова, загальні для групи, підгрупи споріднених мов; споконвічні слова конкретної мови; запозичені слова. На прикладі англійської мови це виглядає так: – індоєвропейські слова (спільні для багатьох мов): *mother, brother, daughter, wolf, meat, hear, hundred, be, stand*; – германські слова: *bear, finger, say, see, white, winter*; – західнонімецькі слова: *age, ask, give, love, south*; – власне англійські (англосаксонські слова): *lady, lord, boy, girl*; Запозичення: – із споріднених мов: *knight, low, flat, fellow, sale* (з давньоскандинавської), *rummer, napper, fitter* (з голландської); – з іншої мовної системи: *judo, samurai, sumo* (з японської), *xylophone, epoch, echo* (з грецької). Значна кількість слів і словосполучень діалекту афроамериканців в останні десятиліття перейшли в загальну мову не тільки американського, але й інших варіантів, наприклад, такі одиниці, як *to bad-mouth, high-five, let it all hang out*.

Одним з результатів процесу запозичень є виникнення великої кількості дублетів – слів ідентичного походження, що мають різну фонематичну структуру і значення, оскільки вони були запозичені з різних джерел або в різні історичні періоди, або ж є результатом особливого розвитку слова в мові. В англійській мові основним джерелом дублетів є слова латинського походження, що прийшли безпосередньо з латинської або через французької мови (*canal – channel, major – mayor, liquor – liqueur, fact – feat*). Деякі дублети з'явилися в результаті запозичення з різних діалектів однієї мови (*assay – essay* (з різних діалектів французької)) або з однієї мови в різні періоди часу (*dish – більш раннє, disk – більш пізнє запозичення з латинської*).

Також дублетні пари виникають при втраті зв'язку між значеннями багатозначного слова. Так латинське *persona* перетворилося на два англійські слова: *person* і *parson*. Існують також виняткові випадки етимологічних триплетів: *cattle – chattel – capital* (всі слова походять від латинського *capital*).

Фонетична адаптація лексики іноземного походження полягає у пристосуванні фонем і їх сполучень до англійського фонетичного стандарту. Уже при запозиченні латинських слів до V ст.н.е. спостерігаються зміни, особливо у складі голосних, при асиміляції цих слів англійською мовою, наприклад: *assa (ass) - лат.asinus; butere (butter) - лат.butyrum; ciese (cheese) - лат.caseus; mynet (coin, mint) - лат. moneta*. Особливо змінювалась фонетична форма слова у тих випадках, коли від запозичення утворювалось похідне слово. Це стосується дієслів, запозичених з латинської мови після прийняття християнства у 579 році (так званий другий період латинських запозичень). Наприклад: лат. *dictare*- давньоанг. *dihtian (compose)*; лат. *expendere*- давньоанг. *aspendan (spend)*; лат. *mutare*- давньоангл. *bemutian (change)*; лат. *saltarae*- давньоанг. *Sealtian* (збереглося у вигляді складової частини слова *somersault*, „перекидатися”) тощо.

Інтернаціональні або міжнародні слова, запозичені з одного джерела, співпадають графічно, за звуковою спільністю і в деякій мірі за змістом,

складаючи спільне надбання декількох мов відразу. Більшість з них є результатом паралельного збагачення нових мов за рахунок лексики древніх мов, тобто латинської і грецької (*democracy, proletarian, philosophy*).

Інша частина їх запозичена з сучасних мов: *revolution, bourgeois*- з французької мови; *sonata, soprano, violoncello*- з італійської мови.

До інтернаціональних слів не відносяться споріднені відповідники - слова, наявність яких в декількох мовах є наслідком спорідненості цих мов та їх походження від однієї кореневої основи:

-англ. *Mother*, нім. *Mutter*, рос. *Мать*, укр. *Мату*;

-англ. *Nose*, нім. *Nase*, рос. *Нос*, укр. *Ніс*;

-англ. *Goose*, нім. *Hans*, рос. *Гусь*, укр. *Гусак*;

Запозичення також є одним із джерел неологізмів. Тут використовуються такі прийоми:

- 1) транскрибування (*offshore company* – "офшорна компанія");
- 2) транслітерація: – власних назв (*Layetana Company* – "Лайетана Компані"); – понять суспільного життя (*résumé* – "резюме", *lobby* – "лобі", *tender* – "тендер"); – термінів (*multimedia* – "мультимедіа", *modern* – "модерн");
- 3) калькування (*globalvillage* – "всесвітнє село");
- 4) описовий переклад (*monorail* – "однорейкова підвісна залізниця") [3].

Явище запозичення має великий вплив на мову, воно викликає в ній серйозні зміни. У результаті цього процесу в мовах з'являються чужі елементи – слова і частини слів, які в більшості своїй не засмічують мову (що, однак, трапляється при бездумних запозиченнях), а збагачують фонд її лексичних та морфологічних можливостей. Часто виникають слова-гібриди – слова, частина яких запозичена, а інша частина – споконвічно існує в певній мові (*artless* – запозичений корінь *art-*, *dislike* – запозичений суфікс - *like*). З'являються слова, що належать до варваризмів і екзотизмів. Виникають змішані мови (креольські, піджин-інгліш).

Наприклад у реченні:

1. *The zenith of my career as a singer came when I was asked to give a recital in Carnegie Hall for the royal family, the president, Madonna, and a boy in high school whom I d always had a crush on; since then, it s all sort of been downhill. (Lessing D. England Versus England//Making It All Right. - M.: Progress Publishers, 1978. - p.227)* «Зеніт моєї слави як співака припав на той час, коли мене попросили дати концерт в Карнегі-хол для королівської сім'ї, президента, Мадонни і того хлопця з інституту, який мене завжди діставав, але з тієї пори все пішло прахом. » [43].

Zenith - запозичене з арабської *samt* (шлях) через латинську *cenith* (вища точка на небі). Є опосередкованим, частково асимільованим, семантичним запозиченням. Перекладається прийомом транскрипції.

Career - запозичене з латинської *carreria* (дорога для карет) від латинського ж *carrus* (карета) через французький *carriere* - професія. Є опосередкованим, частково асимільованим семантичним запозиченням. Перекладається прийомом транскрипції.

Recital - похідне від слова *recite*, яке було запозичене з латинської *recite* (голосно декламувати, читати). Є безпосереднім асимільованим власне запозиченням. Перекладається еквівалентом.

President - запозичене з латинської *praesidens* (правитель). Є безпосереднім, частково асимільованим власне запозиченням. Перекладається прийомом транслітерації.

Madonna - запозичене з італійського *Madonna*, сходить до латинського *mea* + *domina* (моя пані, жінка, господиня). Є опосередкованим, неасимілірованние запозиченням. Перекладається прийомом транскрипції. У реченні міститься 22 значущих слова, з них - 6 запозичень, або 27%.

2. *They all came crowding into the little kitchen, bringing with them the spirit of facetiousness that seemed to Charlie his personal spiteful enemy, like a poltergeist standing in wait somewhere behind his right shoulder. (Lessing D. England Versus England//Making It All Right. - M.: Progress Publishers, 1978. - p.227)* «Вони пройшли на кухню всім натовпом, принісши з собою гарний настрій, який Чарлі

сприймав в той момент як особистого ворога, як привид, що стоїть за правим плечем. » [43].

Spirit - походить від латинського *spiritus* (дихання, життя, душа). Є безпосереднім частково асимільованим власне запозиченням і етимологічним дублетом до слів *esprit*, *sprite*. Перекладається російським еквівалентом.

Facetiousness - запозичене з франц. *facetieux*; ст.- франц. *facetie* (жартувати); латин. *facetia* (жарт, гострота). В англійській мові набуло споконвічний суфікс *-ness*. Є опосередкованим повністю асимільованим, афіксальним запозиченням. Перекладається російським еквівалентом.

Personal - запозичене з латин. *personalis* (що відноситься до особистості) від латин. *persona* (маска, характер, персонаж). Є безпосереднім частково асимільованим запозиченням. Перекладається російським еквівалентом або транслітерацією.

Spiteful - складається з основи *spite* + споконвічний англійська суфікс *-ful*. *Spite* є скороченням від слова *despite*; старо-франц. *despit* (зло, злість); латин. *Despectus* (смотрящий вниз, презирство). Є опосередкованим семантичним запозиченням. Перекладається описовим прийомом.

Enemy - походить від старо-франц *enemi* (ворог) від латин. *inimicus* (недружелюбність). Є опосередкованим асимільованим власне запозиченням.

Poltergeist - є неасимілірованне безпосереднім запозиченням з німецької мови, перекладається калькою (злий дух), еквівалентом (привид) або транскрипцією (полтрегейст). Всього з 18 значимих слів 8 (або майже 50%) є запозиченими.

3. *And now I began to feel that I was neglecting my business ... (Stevenson RL Treasure Island. - P. 92) «І я відчув, що ухиляюся від своїх обов'язків. » [46].*

Business - префіксальних неологізм, запозичено російську мову, перекладається як «справа, обов'язки», останнім часом - часто перекладається транскрипцією - бізнес.

4. *Starting next month Honda rolls out an Accord hybrid that races from 0 to 100 kilometers per hour in 6.5 seconds and still gets great mileage on the highway,*

skyrocketing popularity of hybrids is now casting doubt on whether European diesel exports will fulfill these expectations, - said James. (Ellroy J. Black Dahlia. - New York: A Time Warner Company, 1987. - 378 p.) «В наступному місяці Хонда випускає в продаж гібрид Акорд, який розганяється до 100 км на годину за 6,5 секунд і може долати великі відстані по хайвею. Космічна популярність гібридів не залишає сумнівів у тому, що європейські автомобілі не зможуть скласти йому конкуренцію», - сказав Джеймс. [42].

Запозиченнями є:

Honda - неологізм-запозичення з японської мови, реалія, що позначає марку машини, слово є неасимільованим запозиченням, транскрипцією. Перекладається транскрипцією.

Accord - франц. *accorder* (погоджуватися); латин. *ad* + *cor* (серце). Є опосередкованим, частково асимільованим запозиченням, що змінив написання. Перекладається транслітерацією.

Hybrid - походить від латинського *hybrida* - (змішаний, нечистокровний). Є безпосереднім, частково асимільованим запозиченням, оскільки може утворювати множину. Перекладається транскрипцією.

Kilometer - запозичене з грецької *chilioi* (тисяча) + *metron* (міра виміру). Є безпосереднім асимільованим запозиченням. Перекладається прийомом транслітерації.

Seconds - запозичене з латинської *secunda* с тим же значенням. Є безпосереднім асимільованим запозиченням. Перекладається транслітерацією.

Mileage - слово утворено від латинської основи *mile-* і французького суфікса *-age*. Є словом-гібридом, асимільованим опосередкованим запозиченням. Перекладається описовим прийомом (відстань).

Highway - складне слово, утворене з двох слів. Запозичене з американського варіанту англійської мови. Перекладається російським еквівалентом «шосе», останнім часом часто транскрибується як «хайвей».

Skyrocketing - складне слово, що складається з двох - *sky* - запозичене з давньо-ісландського *sky* - хмара, хмара) і *rocket* - запозичене з італійського *rochetta* (бобіна), уменш. від *rocca* (прядка). Імовірно слово германського походження. Є семантичним безпосереднім асимільованим запозиченням. Перекладається описовим прийомом.

Popularity - похідне від *popular*, яке запозичене з латинської *popularis* (належить до народів); *populus* (народ). Перекладається транслітерацією.

Diesel - загальне іменник, походить від імені німецького винахідника. Є безпосереднім, неасимілірованним запозиченням, реалією. Перекладається прийомом транскрибування.

Exports - походить від латинського *exportare* (вивозити). Є безпосереднім, повністю асимільованим запозиченням, оскільки може утворювати похідні і конвертовані слова. Перекладається прийомом транскрипції. У двох реченнях - 33 значущих слова, з них 11 запозичене, або 30%.

5. «*News agencies, banks and government offices were targeted in a blitzkrieg of spam - an onslaught of billions of e-mails, many apparently generated by Russian hackers, who brought down servers and jammed bandwidths to bursting*», said the president of advertising agency. (Ellroy J. *Black Dahlia*. - New York: A Time Warner Company, 1987. - 378 p.) «Нищівна атака спаму спрямована на співробітників новинних агентств, банків і урядовців - мільярди електронних листів стрімкою хвилею ринули на них, в основному з Росії, де зламують сервери і заважають роботі, - сказав президент рекламного агентства. » [42].

Agency - утворено від іменника *agent*; лат. *agens* (дієприкметник від *agree* - робити) за допомогою суфікса -у. Є безпосереднім, асимільованим власне запозиченням. Перекладається транслітерацією.

Bank - запозичене з германських мов через італійський - *banca* - лава. Є опосередкованим семантичним асимільованим запозиченням. Перекладається транскрипцією.

Government - утворено від дієслова *to govern*, запозиченого з франц. *gouverner* - управляти, правити (кораблем), що стався від латин. *gubernare* і грец. *kybernan*. Є опосередкованим семантичним, асимільованим запозиченням. Перекладається російським еквівалентом.

Target - запозичене з ст.-франц. *targuete* невеликий щит; уменш. від *targete*. Є безпосереднім частково асимільованим семантичним запозиченням. Перекладається російським еквівалентом.

Blitzkrieg - запозичення з німецької мови, означає «блискавичну війну». Є неасимілірованние, безпосереднім запозиченням, варваризми, оскільки має англійський синонім - *short war*. Перекладається транскрипцією або описовим прийомом.

Spam - неологізм. Семантичне неасимілірованние запозичення з американського варіанту англійської мови, що означає дослівно «ковбасний фарш». Перекладається транскрипцією.

Billion - запозичене з франц. *billion*. Є безпосереднім, неасимілірованние запозиченням. Перекладається транскрипцією.

E-mail - неологізм-запозичення являє собою складне слово. Перша частина - скорочення від *electronic* (запозичення з латинської *electrum* (бурштин); грец. *electron* (бурштин) + ст.-франц. *male* (сумка листоноші). Є безпосереднім, асимільованим запозиченням. Перекладається калькою (електронна пошта) або часто в даний час - транскрипцією - і-мейл. У письмовій мови не перекладається.

Generate - від латин. *generatus* - причастя від дієслова *generare* - виробляти. Є безпосереднім частково асимільованим власне запозиченням. Перекладається еквівалентом або транлітерацією - генерувати.

Server - утворено від дієслова *to serve*, який був запозичений з лат. *servire* (бути рабом, служити). Є безпосереднім асимільованим власне запозиченням. Перекладається транскрипцією.

Hacker - англійська семантичний неологізм, утворено від слова *hack* - рубати, ламати, зламувати, друге значенні - зломщик програм, запозичено в російську мову, перекладається транслітерацією.

2.2.1. Запозичення з грецької та латинської мов.

На Британські острови постійно приходили різні завойовники – тут були кельти, давньоримські легіони, германські племена, скандинавські вікінги, нормани, французи. Писемні свідчення про військові походи римських військ на Британські острови під проводом Юлія Цезаря і Авла Британіка стосуються I ст. до н.е. З цією епохою пов'язані слова першого або раннього прошарку запозичень, що відбивають поняття, пов'язані з римською колонізацією. Запозичення цього часу стосуються військового і торговельного проникнення на острови і колоніального урядування на залежній території під так званім „Римським миром” (*Pax Romana*). Запозичень небагато, оскільки вони носили усний характер: *aborigine, arena, arc, belt, castle, cell, cereal, kitchen, street, villa, wine*.

Другий прошарок латинських запозичень пов'язаний з введенням на островах християнства у VII ст. і поширенням латинської граматики. Ці слова важко відрізнити від подальших латинських запозичень через французьку мову після норманського завоювання в XI ст., проте уже у британсько-латинському словнику 925 р. знаходимо такі слова, як *advent, aggregate, altar, candle, pastor, scribe*. Поряд з культовими запозиченнями до англосаксонської мови надійшли такі рослинні назви, як *laurel, lily, palm, pine*. До другого періоду відносять назви будівельних матеріалів - *marble, mica, tile, bitumen, chalk, basalt*; тканин - *linen*; одягу - *mantle*. Частина латинських запозичень другого прошарку не цілком з'ясована. Окремі з наведених слів християнського культу вживаються в одному із найстаріших словників - Ерфуртському глосарії (*Elfurt Glossary*), датованому 700р. Так, слово *candle* означало одну з культових речей, обов'язкових для виконання церковної літургії. Щодо слова *cross*, яке більшість підручників відносить до цього періоду, слід сказати, що в англосаксонській лексиці воно не

зустрічається, і лише наприкінці X ст. слово згадується у „Записах подарунків єпископа Ательвальда” як *Normannes cros*. З XI ст. почалося тривале і постійне запозичення лексики через французьку мову.

В XV - XVI ст. продовжувався „третій період” латинських запозичень, що почався у мові XIV - XV ст. Латинські слова, запозичені в цей час в англійську мову, відносяться до медицини, фізики, механіки, біології, мистецтва, літератури, суду, законодавства, релігії тощо. Значна кількість латинських слів була запозичена без орфографічних змін: *alibi, animal, errata, formula, folio, item, maximum, minimum, superior* та інші. Численна група слів, запозичених з латинської мови, характеризуються частковими змінами в орфографії, які полягали в скороченні слова за рахунок: відкидання суфіксів; відкидання відмінкових закінчень (флексій).

Прикладами таких слів можуть бути: а) *consult* (< лат. *consult-āre*), *expect* (< лат. *expect-āre*); б) *exclusion* (лат. *exclusiōn-is* (род.), *-em* (дав.)), *conjugation* (лат. *conjugation-is* (род.), *-em* (дав.)) та інші.

Деякі латинські слова зазнали орфографічних змін, характер яких дає підстави вважати, що ці слова були запозичені з латинської мови через французьку: лат. *conspicu-us* > *conspicuous*; лат. *extern-us* > *external*; лат. *celeritas* > *celerity* тощо.

Слід відзначити, що в усіх випадках, тобто незалежно від того, безпосередньо з латинської мови чи через французьку було запозичене те чи інше слово в англійську мову в XV - XVI ст., корінь (основа) латинського слова залишається без змін: лат. *irrito, irritāre* - англ. *irritate*; лат. *separāre* - англ. *separate*; а також *collect, correct, permit, produce* та багато інших. Ця особливість має істотне значення для історії мови при вирішенні питання про час та епоху, коли було запозичене те чи інше латинське слово. В XV - XVI ст., а також і пізніше, в XVI - XVII ст. деякі латинські слова були запозичені в англійську мову вдруге, бо ці ж самі латинські слова вже ввійшли до словникового складу англійської мови багато століть тому. Так, запозичене з латинської мови в

давньоанглійську слово *episcopus* (VII ст.) перетворилося в *bishop*, а повторне запозичення цього слова в XV ст. дало сучасне слово *episcopal*. Аналогічно лат. *discus* дало сучасне слово *dish* (з давньоанглійської *disk*) та *disc*. Прикладів таких етимологічних пар (дублетів) в англійській мові дуже багато: *sure- secure* (з давньофр. *seure* та лат. *secūrus*); *ray- radius* (з давньофр. *rai* та лат. *radius*); *vowel- vocal* (з давньофр. *vouet* та лат. *vōcālis*) і т.д. Переважна частина грецької лексики, що вживається в сучасній англійській мові, надійшла через латинську, бо латинська мова у таких галузях спілкування, як літературна, музична, військова і інших, завдячувала грецькій. Через латинську мову запозичені слова *abyss, aloe, amphora, anchor, epoch, lotus, turn*. Грецька лексика носить різноманітний співвіднесений характер – від назв повсякденних речей, до наукових термінів. Традиційно майже всі науки називаються за допомогою грецьких лексичних елементів. Частина грецьких запозичень надійшла до англійської мови через французьку з латинської, наприклад: *academy, ace, agony, air, almond, anarchy, anatomy, angel, cherry* тощо. Французька мова також послужила посередником для невеликої групи запозичень безпосередньо з грецької мови. Це такі слова: *acrobat, amalgam, analyse, aphorism, botany, climate*.

Внаслідок тривалого процесу запозичень грецьких елементів в англійській мові з'явилися слова, що в грецькій мові не існували, наприклад: *geochemistry, geochronology, geodesy, geography, geology, geometry, geomorphology, geophysics*. Елементи подібного виду можуть, як правило, сполучуватися з морфемами, запозиченими з інших мов. Це такі морфеми, як *auto, grapho, logos, photo* та інші. З грецької мови походить частина європейських власних імен, чоловічих - *Alexander, Andrew, Basil, Cyrill* та інші. Грецькими за походженням є головні терміни мово- і літературознавства, наприклад: *diphthong, grammar, metaphore, monophthong, seme*. Отже, латинські і грецькі запозичення відіграли важливу роль у збагаченні англійського словника.

2.2.2. Запозичення з французької мови.

Початком процесу запозичення з французької мови прийнято вважати початок XI ст. – завоювання Англії норманами, хоча цілком очевидно, що і до цієї події деякі французькі слова проникли в англійську мову в результаті культурних і економічних зв'язків англійського та французького народів. Слова, що потрапили в англійську мову в результаті схрещування англійської мови з французькою під час норманського завоювання, складають найзначніший шар запозичень в сучасній англійській мові [1].

Перш за все, це слова, пов'язані з феодальними відносинами: *feudal, baron, vassal, liege, chivalry*. Майже всі титули, за винятком *king, queen, earl, lord* і *lady* нормано-французького походження. Слова, пов'язані з державним управлінням: *people, nation, government, power, authority, court, crown*. Слова, пов'язані з грошовими відносинами: *money, property*. Слова, що позначають родинні стосунки: *parent, spouse, cousin, uncle, aunt, nephew, niece*. Численна група слів, що означають задоволення і розваги: *feast, leisure, pleasure, delight, ease, comfort, chase* і багато карткових термінів: *trump, aci, cards*. Юридичні терміни: *accuse, court, crime, felony, plaintiff, defendant, attorney*.

У зв'язку з тим, що із французької мови англійською було запозичено дуже багато лексичних одиниць, вплив французької значною мірою позначився на системі англійського словотвору. Це стосується окремих запозичених французьких суфіксів і префіксів, які приєднувались до англійських коренів. Для приклада, суфікс *-ess*, який є ознакою іменників жіночого роду, потрапив в англійську мову з такими словами: *princess, baroness*. Приєднавши його до англійських коренів, отримали – *goddess, murderess*. Французькі суфікси *-able, -ible*, які утворюють прикметники із значенням «той, що може піддатися дії, позначеній дієсловом», потрапили в англійську мову зі словами: *admirable, tolerable, flexible*. Окремі французькі префікси також виявились продуктивними в англійській мові. Наприклад, префікси *-dis, -dés* з негативним значенням потрапили в англійську мову з французькими словами *disappoint, disdain,*

déshabillé, деякі з яких з плином часу міняли правопис, і стали вживатися для позначення нових слів від англійських коренів: *disown, disburden*.

2.2.3. Запозичення з німецької мови.

Запозичення з інших германських мов є вагомим внеском до англійської лексики. Якщо запозичення новітнього часу з німецької мови порівняно незначні, то надходження із давньоверхньонімецької – досить численні. Існують запозичення із давньоверхньонімецької мови, що сформувалася у VIII - XI ст. Перші писемні пам'ятки цієї мови подані глосами до латинських текстів, хоча уже в цей час діалект саксів на півночі сучасної Німеччини мав власну писемність. Це такі запозичення, як *arrange, await, bacon, furnish, gallant*.

Через інші європейські мови з давньонімецької запозичені слова *abandon, install, sturgeon, guerilla, rapier, ballot, gala*. Із сучасних німецьких запозичень слід згадати назви мінералів: *Bismuth, Cobalt, Gneiss, Nickel, Quartz, Zinc*. Дві світові війни дали запозичення таких слів, як *Hurrah, Strafe, Blitz* (від *Blitzkrieg*), *Ersatz, Tellermine* „дискова міна”, *U-boat* „підводний човен” (перша літера - скорочення від *Unsterseeboot*). У галузі психології запозичені слова *Angst* „боязнь, турбота”, *Shadenfreude* „задоволення від неприємностей інших людей”, проте в англійській мові ці слова відчуються, як іншомовні. Інший тип запозичень із сучасної німецької мови - це слова-кальки (*loan-translations*). Саме англійське слово *loan-word* – це переклад німецького *Lehnwort*. Подібним чином утворено сучасні англійські слова і вирази *power-politics* від *Machtpolitik*, *inferiority complex* від *Minderlertigkeits-komplex*, *wish ful thinking* від *Wunshdenken*.

2.2.4. Запозичення з італійської мови.

Економічні і політичні зв'язки Англії і Італії починають розвиватися з XIV століття. Найбільш відчутним був вплив італійської мови на англійську в добу Відродження. Знайомство з італійською літературою цього періоду, подорожі в Італію, вивчення її мистецтва, скульптури і архітектури, захоплення італійською музикою та й Італією загалом, все це стало вагомим внеском в ряді запозичень з італійської мови. Слід зазначити, що в зв'язку з широким поширенням

італійських запозичень в європейських мовах, деякі італійські слова були запозичені англійською мовою завдяки мовам-посередникам. Наприклад *barouche* (італійське слово *baroccio* - барокко); *cohl-rabi* (італ. *cavolirape* - кольрабі) запозичені з німецької мови. Більшість італійських слів до XVI століття було запозичено через французьку мову, і лише з XVI століття з'являються запозичення безпосередньо з італійської сфери. Найдавніші (XIV - XV ст.) запозичення відносяться до торгівлі і військової сфери. Так з області торгівлі і фінансів були запозичені слова: *ducat*, *million*, *lombard*. З області військової сфери і мореплавства: *alarm* (тривога), *brigand* (бандит), *bark* (барка). В XVI столітті економічні зв'язки з Італією викликали нові запозичення: *carat* (карат), *traffic* (рух транспорту), *porcelain* (фарфор). Та все ж найбільша кількість запозичених слів з італійської мови у сфері мистецтва (література, живопис, музика, архітектура). Наприклад: *sonnet*, *stanza*, *motto*. Існують також інші запозичення, які відносяться до цього періоду: *bandit*, *biretta*, *mustachio*, *cavalcade*, *gondola*. В XVIII столітті зростає кількість запозичень, які відносяться до суспільного життя, торгівлі, а також до мистецтва, музики, наприклад: *manifesto*, *intrigue*, *bulletin*, *risk*. В цей період з'явилися такі слова як *soprano*, *falsetto*, *viola*, *mandolin*. З сфери інших видів мистецтва були запозичені такі слова: *picturesque*, *costume*, *terracotta*. Отже, як видно з вищенаведених прикладів, більшість запозичень з італійської мови зазвичай використовуються в англійській мові в стилістичних цілях, найчастіше для надання „місцевого колориту” розповіді.

2.2.5. Запозичення з іспанської мови.

Іспанські запозичення почали з'являтися в англійській мові з XVI століття. Історичні події, які викликали прилив запозичень, пов'язані з великими географічними відкриттями кінця XV - початку XVI століття. Розвиток торгівлі, який був наслідком відкриття Америки (1492) і відкриття морського шляху в Індію (1492) і крім цього колонізація Південної і Північної Америки іспанцями та подальше співробітництво Англії і Іспанії стали рушійними силами для

запозичення цілого ряду іспанських слів, і також слів тих країн, які потерпали від колонізації. Найперші запозичення, пов'язані з іспанською мовою, потрапили до складу англійської лексики ще до XIX століття через французьку мову. В XV столітті було запозичено ще декілька слів: *lemon, tare*- безпосередньо з іспанської мови. В XVI столітті тісні економічні і політичні зв'язки з одного боку між Іспанією і Англією, а з іншого боку між Іспанією і Францією сприяли проникненню ряду слів як з іспанської в англійську мову, так і через французьку мову. В першій половині XVI століття завдяки династичним зв'язкам між Іспанією і Англією в країні проживало чимало іспанців, від яких англійці засвоїли деякі слова, які мали відношення до іспанського побуту і торгівлі. Воєнний конфлікт між двома країнами в кінці XVI століття також залишив свої відбитки в англійській лексиці. З іспанських запозичень цього періоду можна, як приклад, вказати на такі слова: *infanta, don, hidalgo*. Найбільш відомими словами, запозиченими в XVII столітті є наступні: *cargo, guitar, castanet* та інші. Серед запозичень XVIII століття можна відмітити назви іспанських танців, ігор і страв, елементи одягу, загальнополітичні терміни. Наприклад: *quadrille, bolero, picadorma* інші. Більшість запозичень з іспанської мови в XIX столітті спостерігалось в Південній і Північній Америці. Частина цих слів ввійшла до складу англійської мови через американську літературу. З цих слів можна пригадати: *guerilla, cigarette, lasso, mustang*. Серед іспанських слів, які ввійшли до складу англійської мови і не сприймаються, як варваризми, можна відзначити наступні слова: *cotton, zenith, renegade*. Існують також іспанські слова, які англійська мова запозичила недавно; такі як: *dinero, macho, amigo* та інші.

Висновки до розділу 2

Словниковий склад англійської мови є продукт усієї попередньої історії цієї мови і разом з тим це жива історія говорить цією мовою народу, так як в словниковому складі відображаються відбуваються в даному суспільстві події,

що виникають явища, зв'язки з іншими народами. Слова і поняття з'являються і відмирають, але багато з з'явилися у різні епохи слів зберігаються і в наступні часи. Нові слова в мові виникають шляхом словотворення, шляхом запозичення або ж переосмислення значення.

Зазначимо, що серед іншомовних запозичень 30% займають запозичення з латинської мови, які стосуються медицини, мистецтва, літератури і релігії 20% займають запозичення з французької мови, які пов'язані з юридичною термінологією і релігією, а також з термінами придворного етикету і кулінарії, одягу. Стільки ж процентів займають і запозичення з італійської мови, які стосуються мистецтва, живопису, музики, архітектури. Біля 10% займають запозичення з іспанської мови (назви танців, ігор і страв, елементів одягу).

Відтак, англійська мова запозичуючи слова з інших мов, не втратила свою своєрідність. Вона, навпаки, збагатилась найкращими мовними елементами, які вона запозичала протягом усіх періодів свого розвитку. В протилежність їй можна назвати сучасну французьку мову, як державну мову Франції, носії якої турбуються про чистоту своєї мови, намагаючись ізолювати її від іншомовних нововведень. З одного боку, мова повинна зберігати свою сутність і характерність. Але з іншого боку, спроби ізолювати мову, як носія національної культури, мистецтва, менталітету можуть не принести бажаних результатів. Навпаки, це може загальмувати розвиток мови, зробити її менш живою і яскравою.

Отже, сучасна англійська мова має достатньо сильних та продуктивних засобів словотвору для поповнення лексичного запасу мови.

ВИСНОВКИ

Одним із найважливіших чинників історичного розвитку мови, її еволюції є мовні контакти, які викликають до життя певні кількісні та якісні зрушення, що

стосуються перш за все словникового складу мови як найбільш рухомого елемента мовної системи.

Найпоширенішим засобом словотвору в сучасній англійській мові є суфіксація, яка ґрунтується на додаванні до кінця основи слова суфікса. За допомогою суфіксів утворюються іменники (як загальні, так і власні назви, як абстрактні, так і конкретні назви), прикметники, дієслова тощо.

Наступним за поширеністю засобом словотвору в сучасній англійській мові є префіксація, що базується на приєднанні до початку основи слова префікса. Вона увійшла в число основних засобів через те, що в англійській мові відсутні закінчення і саме префіксація допомагає розмежовувати частини мови.

Існують і другорядні типи словотвору, такі як скорочення (усне і писемне), а також конверсія.

На формування складу англійської лексики дуже впливає поява нових слів, або неологізмів, які з'являються у зв'язку з розвитком нових технологій в різних сферах діяльності людини, запозиченнями з інших мов і з інших причин. Нові слова в мові виникають шляхом словотворення, шляхом запозичення або ж переосмислення значення.

Словниковий склад англійської мови є одним цілим і постійно поповнюється новими мовними одиницями. Запозичення, як процес поповнення словникового складу мови, є одним із продуктивних способів його збагачення. Дослідження запозичень-неологізмів і місця, яке вони займають серед нових лексичних одиниць, свідчить про необхідність їх практичного вживання та вивчення в середніх та вищих навчальних закладах.

В ході дослідження було встановлено, що англійська мова піддавалася впливу у значно більшій мірі, ніж інші європейські мови. Іншомовна лексика складає близько 70% вокабуляру англійської мови. Основними джерелами збагачення словникового складу шляхом запозичення для англійської є мови германської (німецька, голландська, скандинавські мови) та романської (латина, французька) груп.

Однак, англійська мова не була обмежена рамками і при цьому не втратила свого „обличчя”; вона залишилась мовою германської групи разом з усіма характерними рисами, які не полишали її протягом усіх періодів її розвитку; і ті зміни, яких вона зазнала в зв'язку з запозиченнями, лише збагатили її словниковий запас.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. / И. В. Арнольд. – М.: Высш. шк., 1966. – 295 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов./ О.С. Ахманова – М., 1969;
3. Бархударов Л.С. Контекстное значение слова и перевод./ Л.С. Бархударов – М.: Московский педагогический институт иностранных языков, 2004. - Вып. 238.
4. Борисов В.В. Аббревиация и акронимия. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках./ Под ред. А.Д. Швейцера. – М.: Высшая школа, 2004. – 320с.
5. Виноградов В. В. Русский язык./ В.В. Виноградов. – М.: Высшая школа, 1986. – 639с.
6. Волошин Е.П. Аббревиатуры в лексической системе английского языка: Дис. кандидата филологических наук: 15.04.01./ Е.П. Волошин. – М., 2005. – 279с.
7. Дейнекин Т.В. Комплексный метод оценки эффективности Интернет-рекламы в коммерческих организациях / Т.В. Дейнекин // Маркетинг в России и за рубежом. – 2003. – с.2.
8. Елисеева В.В. Лексикология английского языка: Учебник./ В.В. Елисеева. – СПб: СПбГУ, 2003.
9. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка / Заботкина В. И. – М. : Высшая школа, 1989. – 126 с.
10. Земская Е.А. Как делаются слова./Е.А. Земская – М.: Ин-т русского языка 1963. – 59с.
11. Зражевская Т.А. Трудности перевода с английского на русский./ Т.А. Зражевская. – М.: Международные отношения, 1972. – 140с.
12. Карошук П.М. Словообразование английского языка. / П.М. Карошук – М., 1977
13. Лексикология [Электронный ресурс].- Режим доступа : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Лексикология>
14. Мешков О.Д. Словообразование современного английского языка. / О.Д. Мешков – М., 1976

15. Мешков О.Д. Словообразование современного английского языка. / О.Д. Мешков – М., 1985.-187 с.
16. Олексеенко Н. Г. Неологизмы в современном английском языке периода 1939–1945 гг. (на материале газеты “Дейли Уоркер”, Лондон) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Н. Г. Олексеенко. – М., 1954. – 336 с.
17. Почепцов Г. Г. Теория и практика коммуникации / Г. Г. Почепцов. – М.: Изво «Центр», 1998. – 352 с.
18. Семенец Е. О. Социальный контекст и языковое развитие. Территориальная и социальная дифференциация английского языка в развивающихся странах / Семенец Е. О. – К. : Висшая школа, 1985. – 174 с.
19. Серебренникова Б.А. Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка / [под ред. Б.А. Серебренникова]. – М. : Издательство «Наука», 1970. – 597 с.
20. Смирницкий А.И. Морфология английского языка./ А.И. Смирницкий. – М.:Иниздат, 1959. – 440 с.
21. Сусов, И.П. Деятельность, сознание, дискурс и языковая система./ И.П. Сусов //Языковое общение:Процессы и единицы.–Калинин,1988.– С.7–13.
22. Тимошенко Т. Р. Телескопия в словообразовательной системе современного английского языка: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Т. Р. Тимошенко. – К., 1975. – 176 с.
23. Чумак Л.Н. Сложные и сложнопроизводные единицы в словообразовании современного английского языка. /Л.Н.Чумак.–К.:Вища школа 1971.– 416с.
24. Шанский Н.М. Лексикология современного английского языка. / Н.М.Шанский – М, 1999. – 265 с.
25. Бояркіна В.Д. Про деякі особливості нової дієслівної лексики//Нові слова і словники нових слів. / В.Д. Бояркіна – Л., 1983. – С. 93-102
26. Гілберт П. Словник нових слів. / П. Гілберт - Париж, 1971. - 287 с.
27. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя: Запорізь. ун-т, 1998. – 429 с.

28. Зацний Ю. А. Шляхи і способи збагачення сучасної розмовної лексики англійської мови / Ю. А. Зацний // Нова філологія. – 2009. – Вип. 34. – С. 189–195.
29. Зацний Ю. А. Нова розмовна лексика і фразеологія: англо-укр. слов. / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця: Нова книга, 2010. – 224 с.
30. Клименко Л. Продуктивні моделі творення неологізмів / Л. Клименко, А. Мицкан // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. - 2001. – Вип. 7. – С. 71.
31. Лексикологія англійської мови / под ред. М.Амосова. - Л.: Учпедгиз, 1955. - 168 с.
32. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови: [Підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови] / Мостовий М. І. – Харків: Основа, 1993. – 255 с.
33. Омельченко Л. Ф. Деякі тенденції у розвитку телескопійних слів сучасної англійської мови / [Л. Ф. Омельченко, Н. М. Максимчук, П. О. Бех, Л. В. Биркун]. – К.: НМК ВО, 1992. – 59 с.
34. Омельченко Л. Ф. Телескопійні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика / Л. Ф. Омельченко // Збірник Львівського університету. Іноземна філологія. – Л., 2003 – Вип. 15. – С. 49.
35. Павлюк А.Б. Типи слів за морфемною будовою в сучасній англійській мові / А.Б. Павлюк // Наук. вісн. ВНУ. – 2002. – №5. – С. 60-69.
36. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів / В.І. Перебийніс. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 168с.
37. Сорокіна Е.А. Прикметники-неологізми сучасної російської мови: автореф. дис. / Е.А. Сорокіна - М, 1984.
38. Чередниченко В. О. Інноваційна фразеологічна вербалізація в англійській мові (лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний параметри) / Чередниченко В. О. – Запоріжжя : Запорізький національний ун-т., 2005. - 220 с.
39. British National Corpus [Електронний ресурс].-Режим доступу : <http://corpus.byu.edu/bnc/>

40. Cambridge Dictionary [Электронный ресурс]. - Режим доступа :
<https://dictionary.cambridge.org/>
41. Dillard J. L. A History of American English / J. L. Dillard. - Harlow: Longman, 1992. – 257p.
42. Ellroy J. Black Dahlia. - New York: A Time Warner Company, 1987. - 378 p
43. Lessing D. England Versus England//Making It All Right. - М.: Progress Publishers, 1978. - p.227)
44. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. – Oxford : Macmillan Publishers Ltd., 2002. – 1692 p.
45. Merriam-Webster [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
<https://www.merriam-webster.com/>
46. Oxford Dictionaries Online [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
<http://oxforddictionaries.com/>
47. Stevenson R.L. Treasure Island. / R.L. Stevenson. – London: Cassell and Company, 1882. – 92 p.
48. Widdowson H. G. Linguistics / H. G. Widdowson. – Oxford, 2002. – 134 p.

SUMMARY

Diploma paper: 72 pages, 48 sources.

Key words: vocabulary, derivation, word-formative peculiarities.

Object of the research: is the vocabulary of modern English.

Subject of the research: means of word-formative peculiarities of modern English.

Purpose of the research: is to determine the word-formative peculiarities of modern English.

To achieve the purpose, it is necessary to solve the following tasks:

1. to determine what kind of word-formative peculiarities, which word-formative peculiarities means exist in modern English;
2. to identify influence of word-formative peculiarities on development and expansion of the vocabulary of words in English language.

Methods of the research: are system analysis of the scientific literature, empirical method (observation, comparison and experiment) and systematization of the results obtained.

The theoretical section: represents the general level of knowledge in the process of word formation and in the most productive means of word formation.

The practical section: shows that foreign language vocabulary accounts for about 70% of the vocabulary of the English language. The main sources of enrichment of vocabulary by borrowing for English are the languages of the Germanic and Romanian groups.

The practical value: of the present research shows that it can be used in further work on this subject, lectures and workshops on grammar and lexicology of English, to supplement publications on the topic.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 72 сторінок, 48 джерел.

Ключові слова: лексика, деривація, особливості словотворення.

Об'єкт дослідження: є лексика сучасної англійської мови.

Предмет дослідження: засоби словотвору в сучасній англійській мові.

Мета дослідження: полягає в визначенні словотворчих особливостей сучасної англійської мови.

Реалізація цієї мети потребує розв'язання таких конкретних задач:

1. Визначити, що таке словотворення, які засоби словотворення існують в сучасній англійській мові;

2. Виявити вплив словотвору на розвиток та розширення лексичного запасу слів в англійській мові.

Методом дослідження є системний аналіз наукової літератури, емпіричний метод (спостереження, порівняння та експеримент) та систематизація отриманих результатів.

Теоретичний розділ дипломної роботи полягає у розвитку загального рівня знань у процесі словотвору та у найпоширеніших засобах словотвору.

Практичний розділ показує, що іншомовна лексика складає близько 70% вокабуляру англійської мови. Основними джерелами збагачення словникового складу шляхом запозичення для англійської є мови германської та романської груп.

Практичне значення цієї дипломної роботи полягає в тому, що її можна буде використати в подальшій роботі над даною темою, на лекціях та практичних заняттях з граматики та лексикології англійської мови, для доповнення публікацій на задану тему.